

. Κι όμως έως τὴ βραδεὶά ἐκεῖνη πού σμίξαμε πάλι, σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ χωρισμοῦ μας, ἐγὼ ἤμουν ἡσυχὴ καὶ τίποτα δὲ μοῦ τάραιζε πιά τὴ ζωὴ μου. Ἐλεγα, θὰ περνοῦσε ἀτάραχα καὶ θὰ μπορούσα νὰ ξεχάσω μὲ τὸν καιρὸ ὅσα ὑπόφερα. Ὅχι πὼς μετανοῶνα γιὰ ὅ,τι ἔγινε· μάλιστα μ' ἄρεσε νὰ τὰ θυμοῦμαι. Καὶ τὶς πιὸ ἀσήμαντες λεπτομέρειες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μ' ἄρεσε νὰ τὶς θυμοῦμαι Σπάνια ἄκουα νὰ γίνεται λόγος γι' αὐτόν, μὰ κι ἂν τύχαινε ν' ἀκούσω καμμιά τέτοια ὁμιλία, τὴν πρόσεχα ἀδιάφορη. Τὸ ὄνομα του δὲ μοῦ ἐνθυσίμειζε τίποτα, δὲ μοῦ ξυπνοῦσε πιά τίποτα ἀπολύτως. Κι ὄχι μόνο τοῦτο, παρὰ καὶ μιὰ παράξενη δύναμις ἐνοιωθὰ καινούργια μέσα μου, νὰ κερδίσω μὲ κάθε τρόπο, διασκεδάζοντας ὅλες τὶς λύπες πού πέρασα μαζί του. Δὲ μ' ἐμέλλε γιὰ τίποτα, δὲ φρόντιζα γιὰ κανένα. Οἱ μεγάλες συγκινήσεις τῆς ζωῆς, ἡ ἀγάπη, ὁ πόνος, οἱ ἐπιθυμίες, ὅλα καλὰ κι ἅγια, ἄς τ' ἀπολάβαινε ὁποῖος ἤθελε, ἐγὼ δὲν εἶχα καιρὸ νὰ σπαταλῶ μ' αὐτά, ἐγὼ τραβούσα μπροστά, γιὰτὶ εἶχα χάσει πολλὰ χρόνια τῆς νιότης μου δίχως νὰ τὴ χαρῶ. Καὶ δὲν ἔχομε τίποτα πιὸ γλυκὸ καὶ πιὸ πολυτίμο ἀπ' Αὐτὴν!

Στὴν ἀρχὴ πίστεψαν πὼς ὑποκρινόμουν, στὸ σπίτι μας. Μὲ κῦταξαν καὶ διάκρινα στὰ μάτια τους μιὰ θλίψη Κάποτε πού ἐτοιμαζόμουν γιὰ ἓνα χορό, καὶ ἤμουν εὐθυμῆ, καὶ ὅλο γελοῦσα κ' ἔπαιζα, ἡ θεία μου, πού μὲ παρακολουθοῦσε φαίνεται καὶ ποῖος ξέρει θὰ φανταζόταν πὼς ὅλη ἡ χαρὰ αὐτὴ ἦταν ψευτικὴ, ἦρθε ξαφνικὰ καὶ μ' ἀγκάλιασε καὶ μοῦπε συγκινημένη: «Καημένο παιδί» Μὰ ἐγὼ τὴν κῦταξα ἀπορώντας, καὶ τόσο μοῦ φάνηκε τρομαχτικὰ κωμικὴ πού ξέσπασα σ' ἓνα κυνικὸ γέλιο ἀκράτητο.

Ἀπὸ τότε πείστηκε πὼς ἐγὼ δὲν ἤμουν καθόλου «καημένο παιδί» καὶ τῆς κακοφάνηκε. Γιὰτὶ ἔπρεπε νάμαι δυστυχισμένη ἐγὼ, ἓνα κουρέλι, ἓνα συντρίμι, κάτι τι πολὺ θλιβερὸ καὶ ἀξιοδύκνυτο. Ἔτσι ἔπρεπε. Διαφορετικὰ ἡ κοινωνία δὲ θὰ μοῦ τὸ συχωροῦσε ποτὲ πού ἀκολούθησα ἓναν ἄνθρωπο. Μόνο σὰν ἓνα «θῦμα» μὲ δέχτηκε ἀνάμεσά της πάλι .

Κ' ἐγὼ γελοῦσα, ἔτσι κατὰμυντρα τῆς κοινωνίας αὐτῆς καὶ ἤμουν εὐτυχής! Ἄ, ἡ θεία μου, δὲ θὰ μοῦ τὴ συχωροῦσε ποτὲ αὐτὴ τὴν ἀνθάδεια!

Ἀλήθεια εἶχα μιὰ μεγάλῃ ὀρεξὶ γιὰ τὴ ζωὴ τὴν ἀκατάστατὴ τῆς ἀπόλαψης. Τόσο πού συχνὰ προσπαθοῦσα νὰ πιστέψω πὼς ἡ περασμένη μου ζωὴ ἢ σκεπτικὴ καὶ θλιμένη δὲν εἶναι παρὰ ἓνα παραστράτισμα τοῦ χαρακτήρα μου, καὶ τίποτα ἄλλο. Τώρα, δὲν κῦταξα τοὺς ἀνθρώπους σὰν κουραστικὸ θέαμα, καὶ οἱ γυναῖκες δὲ μοῦ φαινόταν ὑποκρίτριες καὶ δίδουλες πιά. Ὅλοι, καλοὶ, καὶ ἄξιοι, ὅλοι συμπαθητικοὶ καὶ τοποθετημένοι. Εἶχα γιὰ ὅλα πού

μὲ περικύκλωναν μιὰ χαρά, μιὰ καλосύνῃ, μιὰ συγκίνησι. Μιὰ νευρικότητα, πού ξεσπούσε σὲ γέλοια ἢ σὲ κλάμα μὲ τὸ παραμικρό. . . . Μιὰ μέρα, θυμοῦμαι στὶς πρώτες μέρες τοῦ ἐρχομοῦ μου, εἶχα πάει μὲ τὴ Φωφῶ σὲ κάποια ἐορτὴ πού διδόταν σ' ἕναν κῆπο. . . . Μόλις φτάσαμε τυλιχθήκαμε κ' ἐμεῖς μέσα στὸν κόσμον πού περπατοῦσε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα, προσπαθώντας νὰ διασκεδάσωμε κ' ἐμεῖς, ὅπως διασκεδάζε καὶ τὸ ἀνθρωπομαζῶμα τοῦτο. Τὸ κινηγοῦσα ἐγὼ περισσότερο γιατί ἐγὼ ἤμιουν ἢ στενοχωρημένη. . . . Ἡ ξαδέρφη μου, δὲν τὴν ἔνοιαζε καὶ πολὺ. Αὐτὴ καὶ στὸ σπίτι της ἄν ἔμενε δὲ θὰ βαριόταν. Μέσα της δὲν ὑπῆρχε ἡ ἀνία ἐκείνη πού μὲ σκότωνε. Μὰ ἐγώ; τί θὰ γινόμουν ἐγὼ ἂν κ' ἐδῶ πέρα δὲν κατόρθωνα νὰ διασκεδάσω; Ἀξαφνα ὅπως κύταζε τὸ πλῆθος εἶδα νὰ προβαίνει μέσα ἀπὸ τὶς πρασινάδες ἕνα εἶδος κυρίας. Ἦταν μεσόκοπη καὶ χοντρή καὶ φοροῦσε φορέματα παμπάλαιης μόδας.

Προχωροῦσε σοβαρὰ καὶ ἀκατάδεχτα, κρατῶντας ἀνοιχτὸ στὸ στήθος της ἕνα πελώριο ρεπῆδι κατακόκκινο, μὲ μαρμέζες καὶ ἱππότες πού ἔπαιζαν μαντολίνα κοντὰ σὲ μιὰ λίμνη μὲ κύκνους. Προχωροῦσε ἀργά-ἀργά ὀλομόναχη μέσα ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ δὲν καταδεχόταν νὰ κυτᾶζει πουθενά. Τὴν ἀκολουθήσαμε. Μιὰ στιγμή τὸ βρήκαμε ἀστείον νὰ τὴν παρακολουθοῦμε, καὶ νὰ γελοῦμε μαζί της. Μὰ δὲ γελᾶσαμε. Ἐγὼ εἶχα παρασυρθεῖ σὲ πολὺ θλιβερὲς σκέψεις. Δὲν ξέρω πῶς, συλλογίστηκα, ὅτι, ἂν τὴν ἔπερνα ἐγὼ παρᾶμερα αὐτὴν τὴν ἀστεία κυρία καὶ τῆς διηγούμεν τὴν ἱστορίαν μου, χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ λυπόταν, σὲ τέτοιο βαθμὸ πού ἴσως νάκλαιγε κιόλας. . . . Μοῦ φάνηκε διὰ μιᾶς τόσο τραγικὴ, τόσο μελαγχολικὴ μὲ τὰ ἀνοιχτά της τὰ ζωερὰ χρώματα καὶ τὰ μισομαδημένα ἄσπρα φτερά τοῦ κατέλλου της μοῦ ἐμπιστεύτηκαν τόσο φοριτῆς ἱστορίες. . . .

. . . . Σιγὰ-σιγὰ ὅμως γέρεψα τέλεια. Γελούσα, χόρευα, διασκεδάζα. Παρόμοιαζα τὸν ἑαυτό μου μὲ τοὺς ἄρρωστους πού βλέπουν τὴν ὑγειάν τους ἔπειτα ἀπὸ βαρεῖα ἀρρώστια. Σὰ νὰ ξαναγενιοῦνται, σὰν ὅλα νὰ τὰ βλέπουν γιὰ πρώτη φορὰ καὶ νὰ χαίρουνται μὲ παιδιακῆσια χαρὰ καὶ εὐτυχία. Ἀπαράλαχτα κ' ἐγώ. Ὅλα τ' ἀπολάβαινα ἐγγνωμονητικὰ καὶ στὸ κάθε ἄνοιγα χαρούμενα τὰ μάτια μου καὶ τὸ καμάρωνα καὶ τὸ ζούσα καὶ ἡ ψυχὴ μου ἔλαμπε ἀπὸ μιὰν ὑπέρκαλλῃ διαφάνειαν καὶ ξεγνοιασιά. . . .

Ἔτσι πέρασαν δυὸ χρόνια καὶ μιὰ νύχτα πῆγα στὸ χορὸ ὅπου τὸν συνάντησα πάλι. . . .

Δινόταν ἕνας χορὸς ἀποκηάτικος καὶ θὰ πῆγαίνα κ' ἐγώ. Γιὰ κοστοῦμι, εἶχα διαλέξει μιὰ φορεσιὰ ταυρομάχου καμωμένη ἀπὸ κόκκινα καὶ πράσινα βελούδα χρυσοκέντητα. Τὸ ράφιμο της τὸ εἶχα νοιαστεῖ βελονιά-βελονιά, μὲ τὴν ἀνησιχία κοπέλλας πού πάει στὸν πρώτον χορὸ. . . . Σὰν εἶπα τὴν ἐκλογὴ μοῦ τῆς Φωφῶς ἔκαμε ἕνα μικρὸ μορφασμὸ ἀποδοκιμασίας. . . . Μὰ, μοῦ φαίνεται, θάναί λίγο ἄσεμνο. . . .

Καὶ γὰρ τῆς εἶπα : « Ποιὸς σοῦπε τὸ ἐναντίον κορίτσι μου ; »
 « ὦ, οἱ μὲξέριες τους, πόσο μὲ πείραζαν Δὲν
 ἤξεραν αὐτοὶ τὸ τραγικὸ ζετύλιγμα μου ὅσο νὰ φτάσω στὸ κοστοῦμι
 αὐτό καὶ ὅμως ἤμουν χαρούμενη, μιὰ χαρὰ τόσο ἀβά-
 σταχτη Δὲν ἤθελα νὰ μοῦ δίδουν ἐμένα μαθήματα
 Ἔπειτα γιατί νὰ μὴν χαίρουνται μαζί μου ; τί καταλάβαιναν νὰ
 μοῦ πικραίνουν ἐτσι τὶς χαρές μου ; Ἐγὼ πὺν αἰώνια ἤμουν
 γλωμῇ καὶ ἀδύνατη καὶ ὅλο εἶχα στὸ νοῦ μου παρὰξενες σχέ-
 ψεις τώρα εἶχα μεταμορφωθεῖ σὲ κάτι τι ἀπείρως ἐλαφρὸ
 καὶ ξένοιαστο »

Μόλις παρουσιάσθηκα, ὅλοι στράφηκαν ξαφνισμένοι καὶ μ' εἶδαν Καὶ δὲ δειλίασα καθόλου ὅπως ἡ κολόττα μου ἦταν κοντὴ ὡς τὸ γόνατο, νὰ προχωρήσω θαρρετά. Ἦξερα πὺς καμμιὰ ἄλλη δὲ μπορούσε νὰ παραβγεῖ μαζί μου στὴν δημοφιλί. Ὁ λιγοβάσταχτος θορίαμβος τῆς γιορτάσιμης ἐκείνης νύχτας ἦταν ὅλος δικὸς μου ! Εἶχα ριγμένο στὸν ὄμο μου τὸν κόκκινο μανδύα καὶ σπηρίζοντας τὸ χέρι μου στὴν μέση μου, κύταξα κατάματα καὶ περιφρονητικά, ὅλες τὶς γυναῖκες, πὺν στὸ πέρασμα μου μὲ φθόνον καὶ ζήλια σκύβαν ἡ μιὰ στὴ ἄλλη, καὶ μὲ κακο-λογούσαν Καὶ μ' ἐβλεπαν καὶ μὲ περιεργάζονταν φαριμα-κερὲς καὶ κακόγλωσσες καὶ γὰρ τοὺς χαμογελοῦσα προστατευτικά καὶ ἄκακα

. . . . Ἐνὰ βάλς ἀρχίνησε μέσα ἀπὸ πρασινάδες καὶ πολύχρωμα φαναράκια καὶ πελώρια χρυσάνθεμα καὶ ξωτικά ἄλλα λουλούδια καὶ φντά. Ἐνὰ βάλς ἀργὸ-σιγανὸ ἡδονικότατο, πὺν χύθηκε μὲς στὴ σάλα

Κι ἦσαν τὰ θεωρεῖα, ὅλο γκιρλάντες λουλουδένιες, καὶ ἡλεκτρι-κοὺς πολύχρωμους γλόμπους, καὶ ὅπως ὅλα γύρω ἦσαν γεμάτα ἀπὸ γυναῖκες φορτωμένες διαμαντικά καὶ χρυσάφια, μὲ τοὺς ὄμους καὶ τὰ μπράτσα γυμνά, δὲν ξέρω πὺς, μοῦ φάνηκαν σὰ βαγόνια φανταστικοῦ τραίνου πὺν ξεκινούσε γιὰ καμμιὰ πολιτεία ὠραίων ὁριῶν Καὶ κατὶ τι σὰν ἀνατρίχιασμα ἡδονῆς μ' ἔλουσεν ὅλη καὶ κατὶ τι σὰν κοκκινάδα ἔνοιωσα ν' ἀνάβει τὸ πρόσωπο μου Ἦσαν ἀποκρηῆς κ' ἐρχόμουν νὰ χορέψω, νὰ γελάσω, ν' ἀνακατωθῶ στὸ ξεφρενιασμένο πλῆθος πὺν πλημμυρούσε τὴν ἀπέραντη αἴθουσα Κ' εἶπα, πὺς τίποτα δὲν ἀξίζει τόσο τὴ ζωὴ, ὅσο οἱ ὥρες πὺν περνοῦμε, στολισμένες, λουλούδια, διαμάντια καὶ ἀρώματα, κ' εἵμαστε νέοι καὶ ὁμορφοί, καὶ εἵμαστε τρελαμένοι ἀπὸ τὴ χαρὰ Μπροστά μου τὰ ζεύγη διάβαιναν σὰν ὄνειρο. Γυναῖκες ἦσαν γερμένες στὴν ἀγκαλιὰ τῶν ἀνδρῶν ἀνα-πνέοντας λιπόθυμες ἀέρα ἀμαρτωλῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ξεχώριζαν, στήθια, καὶ μπράτσα ὀλόγυμνα, καὶ χεῖλη ὑγρά καὶ κατακόκκινα, καὶ χαμόγελα ἡδυπάθειας καὶ ρόδα πὺν μαδιούνταν, καὶ λουλούδια πὺν μαραίνονταν πάνω στὶς θερμὲς σάρκες καὶ τὰ ζεύγη ὅλο καὶ κνηγιούνταν φριχτά μὲς στοὺς καπνοὺς καὶ τὶς βαρεῖες μυρωδιές.

. . . . Ἐκλείσα τὰ μάτια μου σὲ κάποια παλιὰ θύμησι :

(Μιά ἄλλη σάλα πάλι—κι ὁ ἴδιος κόσμος πάλι κ' ἐγὼ μ' ἓνα φόρεμα κίτρινο γαρνιρισμένο μὲ χουσανθέμα οὐρανια, ρόζ, κάτασπρα, μενεξεδένιο)

Καὶ ἀδιάκοπα ἡ μουσικὴ σὰ χὰδι πάντα καινούργιο, ἐρχόταν, καὶ χυνόταν σὲ κύματα μέθης καὶ πλεκόταν στὰ μαλλιά καὶ στοὺς ὤμους τῶν γυναικῶν ποὺ δίδουνταν χαμένες στὴν ἀγκυλιὰ ὅλου τοῦ κόσμου. . . .

Ἐκεῖ Τὸν εἶδα . . . Στεκόταν καὶ μιλούσε . . . Δὲν ξέρω τίποτα ἄλλο, παρὰ μόνο, πὼς ἔβαλα βιαστικὰ τὴ μάσκα μου . . . Ἦταν πάντα ὁ ἴδιος . . . Ὁραῖος, τρομαχτικὰ ὠραῖος ἀνάμεσα σὲ ὅλους! . . . Πῆγα σὲ μιὰ γωνιά, καὶ στάθηκα καὶ τὸν κύταξα. Δὲ μ' εἶχε δεῖ ἀκόμα . . . Ἀπὸ τὴ βραδεὶά ἐκείνη, τὴν πολὺ περασμένη, τὴν χειμωνιάτικη, ποὺ τὸν καληνύχτισα ἡρεμα-ἡρεμα καὶ ἔφυγα, δὲ μ' εἶχε ξαναδεῖ. Οὔτε ἀπόψε δὲ θὰ μ' ἔβλεπε. Ἐγὼ θάφευγα εὐτύς. Θάφευγα ὁλομόναχη, δίχως νὰ εἰδοποιήσω κανένα . . . Κι ὅμως, πολὺ θάθελα νὰ μὲ δεῖ ἔτσι ντυμένη, ν' ἀκούσει τὸ γέλοιό μου ν' ἀνεβαίνει πάνω ἀπ' ὅλες τὶς φωνές καὶ τὰ τραγούδια . . . Καὶ δὲ μὲ παρακινούσε σ' αὐτὸ ἡ πολὺ κοινὴ σκέψη νὰ τοῦ δείξω πὼς τὸν ξεχνούσα ὁλότελα κ' ἐγὼ. Ἀπλούστατα μ' ἄρεσε νὰ τοῦ δειχτῶ μ' αὐτὴ τὴν ἄλλη ὕψη ποὺ ἐκεῖνος ποτὲ του δέ μου γνώρισε. Νὰ δεῖ πὼς κ' ἐγὼ ξέρω νὰ ζῶ εὐθυμα κ' εὐκόλα. Νὰ δεῖ πόσο σοφὰ ἐφάρμοζα τὰ λόγια του ὅταν μοῦλεγε βλέποντάς με θλιμένη: « Δὲς τὸν ἥλιο, δὲς ὅλα τὰ πράματα . . . Δὲ σὺ φαίνεται πὼς χαίρουνται; Νά, κύταξε αὐτὰ τὰ λουλούδια τῆς μυγδαλιᾶς εἶναι δυνατόν νά'ναι δυστυχισμένα; Ὅλα τὰ πράματα εἶναι εὐτυχισμένα γιατί ξέρουν πὼς θ' ἀποθάνουν . . . Καὶ μεῖς τὸ ἴδιο πρέπει νὰ χαροῦμαστε γιατί θὰ πεθάνουμε.»

. . . Ἀξαφνὰ τὸν εἶδα νὰ προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος μου . . . Τρεμάμενη ὅλη—σύρθηκα—σύρθηκα, σὰν τρελαμένη ἀπὸ κάποιο φόβο, καὶ ἀνοιξα τὴν πρώτη πόρτα ποὺ εἶδα μπροστά μου. Ἦταν ἓνα καμαράκι μισοφωτισμένο καὶ κανέναν δὲ βρισκόταν ἐκεῖ. Ἔπεσα σὲ μιὰ καρέκλα κ' ἔκρυψα τὸ πρόσωπό μου στὰ χέρια μου . . . Νὰ μπορούσα νὰ φύγω . . . νὰ μπορούσα νὰ φύγω, νὰ πάω μακριά, μακριὰ νὰ μὴ μὲ φτάσει, νὰ μὴ μὲ ξανάβρει ποτὲ-ποτέ!

. . . Θάρχόταν κ' ἐδῶ . . . τὸν ἄκουα, τὸν αἰσθανόμουν ποὺ προχωρούσε, ποὺ γύρευε τοὺς διαδρόμους τοὺς παράμερους γιὰ νά'ρθῃ, νὰ μὴν τὸν προσέξουν . . . μὲ κνηγοῦσε . . . ἤθελε νὰ μὲ συναντήσῃ . . . μὲ ζητούσε . . . Νὰ μπορούσα νά'φευγα . . . νὰ μπορούσα νὰ φωνάξω νά'ρθουν ὅλοι ἐκεῖ μέσα νὰ μὲ ὑπερασπιστοῦν, νὰ μὲ σώσουν . . . γιατί τῶβλεπα, τῶβλεπα . . . ἂν θάρχόταν πάλι, κ' ἐγὼ δὲ θὰ μπορούσα ν' ἀντισταθῶ . . . νὰ κάμω τίποτα . . . τίποτα . . .

Σάλειψαν οἱ κουρτίνες καὶ Τὸν εἶδα νὰ στέκει ὀρθιος μπροστά μου . . . καὶ μοῦκρυβε τοὺς ἀνθρώπους, τὰ λουλούδια, τὴ χαρὰ . . . Ἡ πορτίτσα αὐτὴ εἶταν ἡ σωτηρία μου, ἀπ' αὐτὴν ἔφυγα γιὰ νὰ γλυτώσω, νὰ ζήσω—νὰ τὰ ξεχάσω ὅλα . . . Καὶ

νά τον πάλι· ἦρθε καὶ μπῆκε μπροστά, καὶ δὲ θὰ μ' ἀφήσει πιά νὰ ξεφύγω. . . .

Σηκώθηκα, ἔκαμα μερικά βήματα, καὶ θέλησα νὰ βγῶ ἔξω. . . νὰ μοῦ κάμει μέρος νὰ περάσω. . . Ἐπὶ τέλους ἐγὼ ἤθελα νὰ φύγω.

Στεκόταν, στεκόταν, καὶ ὅταν σήκωσα τὰ μάτια μου καὶ τὸν εἶδα, χαμογελοῦσε, γλυκά, ἡσυχά, πικραμένα. . . «Ποῦ θὰ πᾶς; Μείνε. Ἀφοῦ ἄλλαξες τόσο τόσο, γιατί νὰ φύγεις. . . Εἴμαστε τόσο μακριά. . . Ἀλλοιότιχα νὰ φύγω ἐγὼ.» Καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι του. Ὡ τὸ χέρι του ποῦ ὅλο μου τὸ εἶναι αἰσθανόταν ἀκόμα τὴν ἀπαλότατη τρυφερότητα. Τὰ μαλλιά μου, τὸ μέτωπό μου, τὰ μπράτσα μου, τὰ χεῖλη μου, ὁ λαιμός μου. . . καὶ φορούσε ἀκόμα τὸ δαχτυλίδι μου δεμένο μ' ἓνα κοχύλι γαλάζιο ποῦ βρήκαμε μαζί στὴν ἀκρογιαλιά.

Μηχανικά, σὰ σὲ ὄνειρο, ἔδωσα καὶ γὼ τὸ δικό μου, μὰ ἀφοῦ πρῶτα, ὑπακούοντας σὲ μιὰ ἀσυνείδητη κίνηση, ξεκούμποσα, ἀργά-ἀργά τὸ γάντι μου καὶ τῶβγαλα. Ὅχι, ὄχι, δὲ μὲ παρακίνησε σ' αὐτό, καμμιὰ δική μου, θέληση, ἔτσι δίχως νὰ τὸ θελήσω ἐγὼ, τὰ χέρια μου, δίψασαν νὰ νοιώσουν ἐπάνω τους τὰ χεῖλη του. . . Τὰ δικά του ἦσαν ξεστά, καὶ τὰ χεῖλη του, κι ὅπως ἔσκυψε τὰ μαλλιά του ἔπесαν πάνω στὸ πράσινο βελούδο τοῦ μανηκιοῦ μου. . .

Παραμέρισε νὰ περάσω. Καὶ ξανά, χάθηκα μέσα στὸν κόσμο, καὶ χόρεψα πάλι—καὶ πήδησα, καὶ γέλασα, καὶ ἐπεκατέστηκα ὅλα τὰ λουλούδια καὶ τὰ φῶτα, νὰ μ' ἀποκοιμίσουν, νὰ μὲ μεθύσουν, νὰ μὲ γιατρέψουν. . .

Ὑστερα, πέρασαν μέρες—πολλές—πολλές καὶ Τὸν συλλογίζοιμουν πάντα. . . Τὸν ἀγαπούσα. Μάταια εἶχαν φύγει τὰ χρόνια. Ἐγὼ ἤμουν πάλι ἡ ἴδια ἡ παλιὰ ἐκείνη, καὶ ἀνανκλούσα στὸ νοῦ μου τὴ ζωὴ ποῦ πέρασα μαζί του. Ὅλα τὰ δάκρυα καὶ ὅλες τὶς εὐτυχίες, καὶ φριχτό, εὗρισκα τὰ δάκρυα πιὸ γλυκὰ ἀπὸ τὶς ἡδονές. . .

Τὶ γλυκά, τὶ γλυκά, τὰ δάκρυα ποῦ τὰ νοιώθεις νὰ πέφτουν, σιγαλινά, ἀθόρυβα, καὶ εἶσαι ὀλομόναχη στὴν σκοτεινὴ τὴν κάμαρα, καὶ βλέπεις μέσα ἀπὸ τὰ κλειστά τζάμια τὴν πολιτεία ν' ἀπλώνεται μπροστά σου, καὶ ἀκοῦς τὶς σταλαματιές τῆς βροχῆς νὰ πέφτουν σὰν νᾶναι ἀόρατα μάτια ποῦ κλαῖν γιὰ τὴ ζωὴ σου ποῦ χάνεται ἔτσι ἄδικα καὶ ἀνώφελα. . . Καὶ κλαῖς καὶ ὅλο κλαῖς καὶ νοιώθεις, δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ πάψεις ποτὲ νὰ κλαῖς. . . Καὶ εἶναι μιὰ ἡδονή, μιὰ ἡδονὴ ἀνέκφραστη νὰ νοιώθεις τὰ δάκρυά σου ξεστά-ξεστά πάνω στὰ παγωμένα σου χέρια.

Δὲ θὰ περιγράψω ὅλες τὶς μέρες ποῦ μεσολάβησαν. Ὅλες ἔμοιαζαν καταπληκτικὰ, ἀφοῦ περνοῦσαν πάντα, μὲ τὴν ἴδια σκέψη. Τὸν ἀγαπούσα. Οὔτε ἥξερα, τὶ ἄλλο χῶρια ἀπ' αὐτὸ ὑπῆρχε στὸν κόσμο. Καὶ φανταζόμουν χίλια ὥραϊα πράγματα γιὰ τὴ ζωὴ μας τὴν καινούργια ποῦ θὰ ξανάρχιζε.

Γιατί θὰ ξαναόχιζε πάλι. Τὸ ἤξερα. Θάταν καλὰ νὰ μὴν παρουσιαστεῖ πιά στὸ δρόμο μου. Νὰ μὴ μὲ ξαναθυμηθεῖ, νὰ πασκίσει νὰ ζήσει μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε ποτὲ νὰ μὴ μ' ἀναζητήσει. Μὰ ὅμως κι αὐτὸ τοῦ στάθηκε ἀδύνατο. Ἐγὼ σταύρωνα τὰ χέρια μου καὶ περίμενα. . . . Μολαταῦτα, κι αὐτὸ ὡς εἰπωθεῖ πρὸς τὸ καλὸ μου, ἂν καὶ μπορούσα νὰ πάω κοντὰ του εὐτὺς μόλις ἄκουσα πὼς ἦρθε μόνο γιὰ μένα, ὅμως δὲν τόκαμα. Ἡλιζα κάτι ξαφνικὸ νῆρθει νὰ μὲ σπρώξει. Σὲ τί; δὲν ἤξερα οὔτε ἐγώ. Ὅμως καὶ νὰ πάω μονάχη μου μολονότι αὐτὸ μοῦ φαινόταν ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία, καὶ νὰ τοῦ πῶ: « Ἡρθα πάλι. » Τὸ ἔβλεπα τώρα πιά πολὺ ἀτέριαστο. Δὲν ἔξερω, μὲ τὸ νὰ κάνω αὐτὰ τὰ πράματα πολλὲς φορὲς εἶχαν πάψει νὰ εἶναι ὥραϊα. Καὶ ἂν καὶ τὸν ἀγαπούσα μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη πάντα, δὲ μοῦ ἐπιτρέπουνταν νὰ μεταχειρίζομαι τὰ ἴδια μέσα γιὰ νὰ δείχνω τὴν ἀγάπη μου αὐτῇ. Πρῶτα ὑπάζουνα μοναχὰ στὴν ὀρμὴ τῆς ψυχῆς μου πού μοῦ ἔλεγε νὰ πάω, γιατί ἔτσι ἀκολουθούσα τὴν ἀληθινότερη καὶ τὴν εὐγενικότερη ἐκδήλωση τῆς ζωῆς, τώρα ὅμως, σὰ νὰ κύταζα τὸ γεγονός αὐτό, μὲ τὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου καὶ τῶρισκα πολὺ ἄσχημα καταντημένο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, μαζί του εἶχα ὑποφέρει πολύ. Μάλιστα τοὺς ὕστερους μῆνες. . . . Εἶχα ἀρρωστήσει, ἦμουν ἀδύνατη, γινόμουν καθεμέρα καὶ χειρότερα. . . . τὸ ἔβλεπα, τὸ αἰσθανόμουν. . . . Κι ὅμως ἐρχόταν στιγμὲς πού λαχταρούσα νὰ ξαναγίνω ὅ,τι ἦμουν, νὰ μ' ἀγαπήσει πάλι, νὰ μοῦ δώσει πάλι ἐμένα ὅλες του τὶς μέρες πού ξόδευε τώρα ὅσω μελαγχολικός, γεμάτος ἀνία.

. . . . Σηκονόμουν τότε ἄξαφνα ἀπὸ κεῖ πού ἔμενα ξαπλωμένη, καὶ ντυνόμουν, καὶ πάσιζα νὰ γίνω φιλάρεσκη, νὰ ζυπνήσω στὴν ψυχῇ μου κάποια ὄρεξη, κάποια ζεστασιά γιὰ νὰ τοῦ ἀρέσω. Χτένιζα τὰ μαλλιά μου ὅπως τοῦ ἄρεσαν, σκάλιζα κ' εὑρίσκα κορδέλες καὶ τὰ στόλιζα, φορούσα τὰ δαχτυλίδια μου, χαμογελοῦσα στὸν καθρέπτη, γιὰ νὰ δῶ ἂν μπορούσα πιά νὰ χαμογελῶ ὁμορφα σὰν ἄλλοτε, καὶ ἐπειδὴ τὰ χεῖλη μου ἦσαν χλωμὰ τᾶβαφα. Καὶ τὸν περίμενα. Κι ἔνοιωθα τὴ χαρὰ τῆς ἀραβωνιαστικῆς πού περιμένει τὸν ἀραβωνιαστικό της καὶ θέλει νὰ τοῦ γίνῃ ὁμορφη. Φριχτὲς στιγμὲς, πού τὶς διαδέχονταν, ἡ μεγαλειότερη θλίψη καὶ ἡ πῶς μεγάλη ἐγκατάληψη κι ἀδιαφορία. Τόνοιωθα, κάτι εἶχε χαλάσει μέσα μου.

. . . . Καὶ τὸν περίμενα, καὶ χτυπούσε ἡ καρδιά μου, κ' ἔτρεμα ὅλη ἀπὸ μιὰ ἀνείπωτη συγκίνηση.

Μὰ τὸ πῶς τραγικὸ ἦταν, πού τὶς στιγμὲς αὐτὲς τὸν δικαιολογοῦσα. . . . τὸ καταλάβαινα, ἦταν δύστροπος καὶ νευρικός γιατί κ' ἐγὼ ἦμουν αἰώνια θλιμένη. Δὲν ἔφταιγε. Ἡ ζωὴ μαζί μου καταντούσε μαρτύριο. Ὅλο ἔκλαια, ὅλο ἦμουν ἀρρωστη. Δὲ γελούσα ποτὲ. Δὲν ἔλεγα χαρούμενα πράματα.

. . . . Βέβαια ἂν ἦμουν διαφορετικὴ θαῦρισκε κάποια ἀφορμὴ ἀγάπης, πού τώρα δὲν τοῦ ἔδινα. . . .

Γιατί νὰ μὴν ξεχνῶ τὸν ἑαυτό μου. . . . Ἔτσι συλλογίζομουν.

Καὶ τὰ λησμονούσα ὅλα. Καὶ τὴν ἀδιαφορίαν του. Καὶ τὶς μέρες ποὺ περνούσαν δίχως νὰ πατήσῃ τὸ κατῶφλι τῆς κάμαράς μου. Καὶ τῇ σκληρότητά του καὶ τὴν ἀπονίαν του, νὰ μὲ βλέπει ἄρρωστη καὶ νὰ μὴ λυγίζεται ἡ ψυχὴ του σ' ἓνα γλυκὸ λόγο, σὲ μιὰ παρηγοριά, σὲ κάποια ἐλπίδα . . . Τὸν περίμενα, τὰ ξεχνούσα ὅλα σὰν τὸ παιδί καὶ δινόμουν στὶς πιὸ γλυκεῖς ὄνειροπολήσεις. Τὸν ἀγαπούσα. Καὶ ἐρχόταν. Ὁσυχὸς πάντα καὶ ψυχρὸς, μὲ κύταζε καὶ ψιθύριζε: « ἔβαφες πάλι τὰ χεῖλη σου ! » . . .

Ναὶ ἔβαφα τὰ χεῖλη μου, γιατί ἤθελα νὰ ξεγελαστῶ, νὰ τὸν ξεγελάσω. Νὰ σωθῶ, νὰ σωθοῦμε. Νὰ ζήσουμε ξανά τὶς εὐτυχισμένες μέρες ποὺ εἶχαν χαθεῖ ἀλύπητα. Ἐπὶ τέλους ἐγὼ εἶχα ἔρθει, γιατί ποθοῦσα τὴν εὐτυχία, ἀλλοιότικα μπορούσα νὰ σκοτωθῶ. Δὲν ἦρθα ἐγὼ γιὰ νὰ πεθάνω. Ἡ ζωὴ μου χανόταν ἐμένα, σταλιά-σταλιά, καὶ δὲν εἶχα ἄλλο πολυτιμότερο ἀπ' αὐτήν. Δὲ μὲ σκότιζαν ἐμένα οἱ δόξες του καὶ τὰ ὄνειρά του. Σὰ θά πέθαινα ἐγὼ καὶ θά μ' ἔβαζαν στὰ χώματα, ὅλα θά τελείωναν γιὰ μένα. Μὰ ἐκεῖνος θά ζούσε, θάπολαβaine τὸν ἥλιο καὶ τὰ λουλούδια. Ἐγὼ θά σάπιζα ἐκεῖ κάτω, κ' ἐκεῖνος θά φιλούσε ἄλλες γυναῖκες. Ὅχι, ὄχι, δὲν ἦρθα γιὰ νὰ πεθάνω, ἦρθα γιὰ νὰ ζήσω, γιατί ἔτσι μοῦπε, μοῦ τὸ ὑποσχέθηκε, καὶ μοῦ τὸ χρωστούσε. Ἄ, ἔβαφα τὰ χεῖλη μου. . . Ἐγὼ ἦμουν ἄρρωστη, πέθαινα, καὶ δὲ μ' ἔβλεπε, ἔβλεπε μόνο τὸν ἑαυτό του . . . Καὶ γινόταν πάντα ἔτσι . . . Ὅσο ποὺ ἔγραφα στὸ σπῆτι μας πὼς ἦμουν ἄρρωστη καὶ ἦρθαν καὶ μὲ πῆραν . . . Δὲν τοῦ εἶχα πεῖ τίποτα. Θὰ μ' ἐμπόδιζε, θὰ μὲ παρακαλούσε νὰ μείνω καὶ θὰ μὲ κράτιζε. Πολλὲς φορὲς εἶχε γίνει ἔτσι.

Ἐφυγα ἓνα βράδυ ποὺ εἶχε βγεῖ ἔξω . . . Ἐτσι δίχως νὰ μεσολαβήσει μεταξὺ μας καμμιὰ ἀπὸ τὶς συνειθισμένες σιγῆς. Μάλιστα εἶχαν περάσει ἀρκετὲς μέρες ἀπόλυτης γαλήνης. Ἐκεῖνος ἐρχόταν στὴν κάμαρά μου, μέναμε μαζὶ τὶς περισσότερες ὥρες. . . Μιὰ ἀπὸ τὶς μέρες αὐτὲς τοῦ εἶπα: — « Ξέρεις ἐγὼ θά φύγω ». . . Στράφηκε καὶ μὲ κύταζε ἀπορώντας. « Ποῦ θά πᾶς; » — « ὦ, νὰ δᾷ ἡ ὥρα ὁ κόσμος εἶναι τόσο μεγάλος. » — « Μὰ καὶ τόσο μικρός. » — « Γιὰ ὅσους ἔχουν πόθους μεγάλους μπορεί. Εἶναι ὁμῶς κι ἄλλοι ποὺ θένε νὰ ζήσουν τὴν ἡσυχὴ ζωὴ ποὺ κλείνεται σ' ἓνα σπιτάκι, ποὺ μπορούσε νὰ κλειστεῖ καὶ σ' ἓνα καρυδότσουφλο. » — « Αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι πολὺ ταπεινὴ κι ἀνάξια λόγου. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ζεῖ κανένας ἔτσι. » — « Μπορεῖ, ἀλλὰ μήπως ἀξίζει νὰ πεθάνει δίχως νὰ χαρεῖ μιὰ στιγμή; » — « Ναί, ξέρω σὺ θάθελες κανένα νὰ σὲ πηγαίνει στοὺς χοροὺς καὶ στὶς διασκέδασεις ἐγὼ εἶμαι πολὺ μονότονος. » — « Ἐτσι τὸ θαρρεῖς. » — « Ναί, μὰ τί νὰ σοῦ κάμω, ἡ ζωὴ γιὰ μένα εἶναι κάτι ἄλλο πολὺ πιὸ σοβαρὸ καὶ πιὸ μεγάλο. » — Τὸ ἄλλο βράδυ ἔφυγα.

Καὶ νὰ ποὺ ξανάρχιζαν πάλι τὰ ἴδια. Καὶ δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ κινήσω τὸ χέρι μου. Οὔτε κἂν ἤθελα νὰ ξέρω ποῦ θά καταλήγαμε πάλι. Πάντως περίμενα. Μπορεῖ νὰρχόταν ἐκεῖνος, καὶ τότε δὲ θάφερα καμμιὰ εὐθύνη, καὶ μπορεί ἀκόμα νὰλπιζα πὼς ἴσως νάφαινε. Τώρα ποῖο πεθυμούσα νὰ συμβεῖ ἀπὸ τὰ δύο;

Δὲ θᾶξερα νὰ πῶ. Ὅμως ὅ,τι καὶ νᾶναι θὰ μοῦ ἦταν ἡ εὐτυχία.

Ἐ, λοιπὸν δὲν συνέβηκε οὔτε τὸ ἓνα, οὔτε τὸ ἄλλο. Πήγα μὲν μου καὶ τὸν βρῆκα ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσε. Ἦμουν στὴν πλατεία μὲ κατὶ ξαδέλφες μου. Τσιγγάνοι ἔπαιζαν κομάτια τῆς πατρίδας τους, ὅλο τρέλα καὶ ἔρωτα, εἶχα προσηλωθεῖ σ' αὐτά. Ἀξαφνα τὸν εἶδα νὰ περνᾷ καὶ νὰ χάνεται στὴ δεινδροστοιχία. Ἦτον ὥραϊος! ποτὲ δὲ μοῦ εἶχε φανεῖ ὥραιότερος.

Προφασίστηκα κατὶ, σηκώθηκα βιαστικὰ πέρασα μέσα ἀπὸ τὸν κόσμον, χαμογέλασα εὐτυχισμένη σ' ὅλες τὶς γυναῖκες ποὺ δὲν ἤξεραν αὐτές, ποὺ ἦσαν ἀνάξιες νὰ ζήσουν μιὰ ὅμοια στιγμή, καὶ ἔτρεξα ξοπίσω του.

Μετὰ δέκα μέρες ξυπνοῦσα στὴν καινούργια μου κάμαρα. Ἀνοίξα τὰ μάτια μου, καὶ κύταξα γύρω τὰ ἐπιπλά της. Ὅλα μοῦ ἦσαν ἄγνωστα. Τίποτα δὲν ἀνεγνώριζα. Σκέφθηκα, τί ἄραγε νάπογεναν τᾶλλα τὰ παληά. Ποιὸς ξέρει. Θὰ ποιλήθηκαν.

... Θὰ ἔμενα ἴσως πρὶ εὐχαριστημένη ἂν ἦσαν τὰ ἴδια τὰ παληὰ ἐκεῖνα. Μπορεῖ ναῦρισκα ἀνάμεσά τους κάποια ζεστασιά. Τοῦτα μοῦ ἦσαν ξένα, κ' ἐγὼ ξένη ἀπ' αὐτά.

... Ἀλήθεια, μὲ τί ἀδιαφορία τὰ εἶδα ὅλα γύρω. . . Κι ὅμως, θυμοῦμαι, ὅταν μιὰ ἄλλη φορὰ, πρωτοξύπνησα στὸ σπίτι του, ἦμουν συγκινημένη καὶ σηκώθηκα τρεμάμενη καὶ περπάτησα σιγά-σιγά, καὶ τὰ πλησίασα ὅλα καὶ τ' ἄγγιξα καὶ μιλοῦσα στὸ καθένα: «Εἶσαι δικό μου. . . μαζί θὰ περάσουμε τὶς γλυκότερες μέρες τῆς ζωῆς. . . Θὰ σᾶς ἀγαπήσω, ὅλα σὰν κατὶ ἀχώριστο ἀπὸ μένα κι ἀπὸ τὴν ἀγάπη μου. . . μαζί θὰ παληόσουμε, κι ὅταν πιά θὰ ἐξαντλήσουμε τὴν εὐτυχία, μαζί πάλι θ' ἀναθυμούμαστε τὰ παληά, καὶ θὰ τὰ ξαναζοῦμε.»

Καὶ μοῦ φαίνονταν ὅλα ὥραϊα καὶ τὰ τοποθετοῦσα ὅπως μοῦ ἄρεσε καὶ στοχαζόμουν ἓνα πλῆθος εὐτυχίης.

... Καὶ τοῦτα δῶ, ἦσαν ἀσύγκριτα πρὶ ὥραϊα, καὶ πρὶ πολῦτιμα. Αὐτὸ ἤθελε νὰ πεῖ, πὼς εἶχαμε γεράσει, ἀλλοίμονο, κι ὅτι ἀδύνατο πιά νὰ μᾶς ξεγελάσουν καὶ τὰ γοητευτικότερα πράγματα.

Πλησίασα στὸ παράθυρο ποὺ ἔδινε στὸν κῆπο, καὶ εὐτὺς θυμήθηκα πὼς τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα ὁ περιβολάρης πότιζε. Ἀκούσαμε τὸ νερὸ νὰ τρέχει βιαστικὰ στ' αὐλάκια καὶ τὰ χτυπήματα τῆς τσάπας ποὺ ἔσκαβε τὶς ἀπότιστες πρασιές. Σηκωθήκαμε καὶ καθήσαμε κ' οἱ δυὸ στὸ παράθυρο καὶ κυτάξαμε. Τὸ φεγγάρι ἦταν μεσοῦρανα καὶ πλημμυροῦσε ὅλον τὸν κῆπο. Κι αὐτὸς στράφηκε καὶ μᾶς εἶδε μὰ δὲ μίλησε. Ἐκαμε τὸν ἀδιάφορο. Καὶ μεῖς κυταχτήκαμε, χαμογέλασαμε καὶ μπήκαμε μέσα. Εἶχαμε πεῖ πὼς εἴμαστε νεόνυμφοι καὶ πὼς εἶχαμε παντρευτεῖ τὸ ἴδιο πρωτὶ. . . Στὶς δέκα μοῦ ἔφερε λουλούδια. Ἦσαν ἀκόμα μὲ τὴ δροσοῦλα τῆς νύχτας καὶ μερικὰ γέρναν ἀπὸ τὸ βάρος. Ἀλλὰ μάδησαν μόλις θέλησα νὰ τὰ μυρίσω. Μοῦ ἔδωσαν μιὰ ζωηρὴ χαρά. Πέ-

ρασα κάμποση ὥρα μαζί τους. Ἐβαλα παντοῦ. Τὰ μοίρασα σ' ὅλα μου τὰ βάζα. Ἡ κάμαρα ἔλαμψε στή στιγμή ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τους καὶ τὴ μυρωδιά. Μερικὰ ποὺ περίσσευαν τὰ κάρφωσα στὰ μαλλιά μου. Ὅταν κατέβηκα ἐκεῖνος καθόταν κι ὅλας καὶ διάβαζε. Φορούσε μιὰ μπλούζα πράσινη βελουδένια ποὺ τοῦ πήγαινε ὡραιότατα.

Τὸ ἀντιλήφθηκα εὐτὺς μὰ δὲν τὸ εἶπα. Μόλις μ' εἶδε ἔκλεισε τὸ βιβλίο καὶ σηκώθηκε. Μ' ἀρώτησε ἂν κοιμήθηκα, καὶ γιατί ξύπνησα τόσο νωρίς, εἶχε σκοπὸ νάρθει ἐπάνω τώρα. Ἐπειτα καθήσαμε κοντὰ-κοντὰ καὶ μιλούσαμε. Ἐνοιωθα δυσφορία ἀνεξήγητη. Μάλιστα μόλις θυμήθηκα πὼς εἶχα ρόδα στὰ μαλλιά μου, τὰ ξεκάρφωσα γογγόρα-γογγόρα καὶ τὰ πέταξα δίχως νὰ με δεῖ. Μοῦ φαινόταν αὐτὸ πολὺ ἑλαφρὸ νὰ ἔχω λουλούδια . . . Ἐπειτα πὼς μ' εὐρίσκει ἄρα γε; Ὑστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια ποὺ εἶχαμε νὰ δοθοῦμε πὼς τοῦ φαινόμενον; Ἀδύνατη; πὶδ ἄσκημη; πὶδ ὁμορφη; Τί; μιὰ στιγμή κινήθηκα ἔτσι παίζοντας νὰ τὸν ρωτήσω. Μὰ εὐτὺς μαζεύτηκα. Μοῦ φάνηκε αὐτὰ πιά δὲν ἔπρεπε, δὲ μοῦ ἐπιτρέπονταν νὰ τὰ κάνω. Τὰ φιλάρεσκα αὐτὰ φερσίματα δὲ μοῦ ἔστεκαν. Ἀλλοτε μ' ἄρεσε νὰ τὸν ρωτῶ, νὰ μοῦ λέει, ἂν μ' ἀγαπᾷ κι' ἂν εἶμαι ἐγὼ ὁμορφότερη ἀπὸ τούτῃ ἢ ἐκείνῃ. Ἀλλοτε... Τώρα ὅμως... Ἐπειτα δὲ μπορῶ νὰ ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια. Σὰ συλλαμβάνω τὸν ἑαυτὸ μου νὰ κάνει ἐρωτοτροπίες, ντρέπομαι. Αὐτὰ τὰ κάνει κανεὶς μιὰ φορὰ καὶ εἶναι ὥραϊα καὶ χρειάζονται. . . . Θάθελα, λέει, νάταν μπορετὸ νὰ λέμε ἄλλα πράγματα, ποῦ νὰ μὴν τᾶχομε ξαναπεῖ. Ἐτσι θάταν καλλίτερα. Τώρα ὅ,τι καὶ νὰ ποῦμε τὰ ἔχομε ξαναειπωμένα. Ἡ ἐπίλοιπη μας μέρα πέρασε ἡσυχᾶ. Περπατήσαμε στὸν κήπο πολλὴ ὥρα. Εἶχε πλῆθος χρυσοπράσινα σκαθάρια ποὺ λιάζονταν στὶς λεβάντες καὶ στὶς τριανταφυλλίες. Μαζέψαμε ἓνα σωρό. Θὰ μοῦ κάμει εἶπε μ' αὐτὰ ἓνα βραχιόλι. Ἐγὼ τότε εἶπα γελώντας πὼς βέβαια δὲ θὰ τόβαζα κάνοντας τὴν ἴδια εὐχὴ τῶν αἰγύπτιων γυναικῶν: Νὰ εἶμαι γόνιμη. . . . «Βεβαιότατα ὅχι», μοῦ ἀποκρίθηκε γελώντας κι' ἐκεῖνος. . . Ἐπειτα πρόσθεσε: «Ἡ ζωὴ ἔτσι θὰ καταντοῦσε πολλὴ νοικοκυρίστικη καὶ πεζή. . . Ἀλήθεια πολὺ νοικοκυρίστικη καὶ πεζή... Τὰ παιδιά. . . Νὰ κουβαλήσει κανεὶς στὸν κόσμον παιδιά τὴ στιγμή ποῦ ἀντιλαμβάνεται τὸ ἀγαθὸ νὰ εἶναι ἐλεύθερος, νὰ μὴν ἔχει νὰ δώσει σὲ κανένα λόγο γιὰ τὴ ζωὴ του, γιὰ τὴ δυστυχία του καὶ γιὰ τὴ χαρὰ του. . . Τὰ παιδιά. . . Μὰ νομίζω πὼς κι' αὐτὰ εἶναι σὰν μερικὰ φυτὰ, δὲ φυτρώνουν παρὰ σὲ ὀρισμένη γῆ. . . . Σὲ χρόνια περασμένα ἔλεγα πὼς μιὰ μέρα θᾶχω παιδιά κι' ἐγώ. Ὅμορφα σγουρομάλλικα παιδιάκα ποὺ νὰ τ' ἀγαπῶ καὶ νὰ τὰ χαδεύω. . . . Ὅνειρα παιδιακίσια ποὺ φτερουγίζουν στὴ φαντασία μου χαρούμενα καὶ ποὺ τόσον πολὺ ἔμοιαζαν μὲ τοὺς πόθους τῆς μικρῆς ποῦ ὀνειρεύεται κοῦκλες. . . . Τώρα ὅμως. . . Ἀλήθεια, δὲν εἶχα ἔρθει ἐγὼ γιὰ νὰ χτίσω μὲ ἄποιοι ἄλλον τὸ γλυκὸ ζεστὸ σπιτάκι τῆς οἰκογένειας. Τὰ στήθια τὰ δικὰ μου δὲν εἶχαν πλαστεῖ γιὰ νὰ δώσουν τὴ ζωὴ σὲ γιουὺς καὶ σὲ θυγατέρες. Ἡ ψυχὴ μου ἔμένα θὰ λυγίζονταν ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἀγάπης τους. . . . Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶχα ἐγὼ τίποτα ποὺ νὰ μοιάζει μὲ τίς κοπέλλες ἐκεῖνες ποὺ μένουν κλεισμένες στοὺς τέσσερις τοίχους

τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ, ἡρεμα κι ἀτάραχα καρτερῶντας τὸ γάμο σὺν Εὐαγγελισμό νάρθει νὰ τίς κάμει μητέρες ἀγαθές καὶ γόνιμες.... Ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ παράτησα, τὰ περιφρόνησα, τ' ἄφησα πίσω μου, γὰ νὰ πάω σ' ἐκεῖνον πού πρῶτος μοῦδινε νὰ μυριστῶ τὰ πορφυρὰ ρόδα τῆς ἀγάπης.... Τάβαλα μὲς στὶς χούφτες τῶν χειρῶν μου, ἔκλεισα τὰ μάτια καὶ ἤπια τὴ μυρουδιά τους ὅλη... Ἦδονες, βάσανα, φιλιὰ, δάκρυα..... Καὶ νάμαι πάλε, ποῦ ἦρθα νὰ τὰ ξαναπολάψω νὰ τὰ χαρῶ ξανά τὰ ἀγαθὰ τῆς τοῦτα, νὰ νοιώσω πάλι τὴ ζωὴ νὰ σπαρταρᾷ γύρω μου, πλούσια, δυνατὴ ὥς ποῦ νὰ πεθάνω....

Ἔτσι βρῆθηκα μαζί του πάλι.... Σκλάβα στὴ θέληση του, κάτω ἀπὸ τὴ διαταγὴ του, κτῆμα του, πράμα δικό του.... Στὴν ἀρχή, στὶς παραμονές τῆς συγκατάθεσης, βρῆκα πὼς τὸν ἀγαπούσα πάντα. Πὼς μ' ὅσα κι ἂν συνέβησαν ἡ ἀγάπη μου ἦταν ἰσχυρότερη, καὶ ἄντεγε αὐτὴ σ' ὅλες τίς ἀθλιότητες. Ἀπαράλαχτα ὅπως γινόταν ἀνέκαθεν. Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς τότε αὐτὰ τὰ νόμιζα εὐγενικὰ γιατί ἔλεγα, ἡ ἀγάπη ἡ ἀληθινὴ δὲν ξέρει ἐγωϊσμοὺς καὶ ἀξιοπρέπειες, ἐνῶ τώρα καλὰ γνωρίζω τὰ αἷτια ποῦ μὲ παρακίνησαν νάρθω πάλι σὸ σπῆι του. Μιξέριες, ἀδυναμίες, ἓνα ψυχικὸ κατρακύλισμα πού τίποτα δὲν τοῦ ἀντισκόβει τὸ δρόμο. Τίποτα ἄλλο. Ναι τὸ βλέπω σήμερα καθαρὰ, ἀντρίκια δὲ φέρθηκα ποτέ μου ἐγὼ στὴ θλιβερὴ αὐτὴ ἱστορία. Σύρθηκα ὅπως σέρνονται καὶ οἱ γυναῖκες πού δὲν ἀγαποῦν, οἱ γυναῖκες τοῦ δρόμου, διακονεύοντας φριχτά, ὅπως αὐτὲς τὰ λούσα τους, τὴν ἀγάπη ἐγώ... Πάντα, ἀκατάπανστα... ὅμως ἄς εἶνε. Κέρδος κι' αὐτὸ πού τὸ κατάλαβα ἐπὶ τέλους. Αὐτὴ ἡ ἱστορία μποροῦσε νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἐπ' ἄπειρον ἐξεντελιστικὰ δυστυχημένη. Ὁ ρόλος τῆς εὐγενικότητος πού ἔπαιζα ἀρχινοῦσε νὰ γίνεται ἡλίθιος.... Τώρα ἤξερα τι ἦμουν καὶ ἡσύχαζα. Πάγαινα σ' ἓνα δρόμο ὁλέθριο μπορεῖ, μὰ τοῦλάχιστο εὐσυνείδητο καὶ φωτεινό... Ἦμουν τέλεια εὐχαριστημένη. Ἀπὸ δῶ κ' ἐμπρὸς θ' ἄρχιζε ἡ ζωὴ πὶ ἑνδιαφέρουσα, πὶ ὅ ἀξία λόγου... Πρὶν μ' ἄρεσε νὰ κάνω θέαμα τοὺς ἄλλους γιατί θαρροῦσα τὸν ἑαυτό μου ἀνώτερο, διαφορετικότερο, εὐγενικότερο... Καὶ τοὺς κύταζα καὶ φανταζόμουν ἔστεκα ἐγὼ πολὺ ψηλότερα ἀπ' αὐτοὺς. Ὅλα τους αὐτῶν ἦσαν παραμικρὰ καὶ τιποτένια. Οἱ ἀγάπες τους, τὰ μίση τους, τὰ βάσανά τους, καὶ οἱ χαρές τους τὸ ἴδιο. Ὅλα τους πρόστυχα... Ἔτσι νόμιζα. Δηλαδή ἔτσι νόμιζα χωρίζοντας τὸν ἑαυτό μου, γιατί καὶ τώρα τὸ ἴδιο τὸ νόμιζα, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς δὲν ἐξαιροῦσα πιά κανένα. Ὅλοι μας τῆς ἴδιας κατασκευῆς....

Εἶχα ἓνα κακὸ χαμόγελο γιὰ ὅλα καὶ μόλις κρατιοῦμουν ἀπὸ τοῦ νὰ ξεσπάσω ὑβρίζοντας τὸ κάθε τι, πρῶτα τὸν ἑαυτό μου. Ἐμοιαζα σκυλὶ δαρμένο, πού κυλιέται στὰ πόδια τοῦ ἀφέντη του, μὴ ξέροντας κι' αὐτὸ τι γυρεύει, νὰ τὸ χαδέψει ἢ νὰ τὸ ξυλίσει παραπάνω. Ἐτοιμο καὶ στὰ δύο νὰ γλύψει τὸ χέρι πού τὸ χτυπᾷ ἢ τὸ χαδεύει, φοβισμένο, ἐλεεινόν, ἀξιοδάκρυτο. Τί ἤθελα οὔτε ἐγὼ δὲν ἤξερα... Συχνὰ ρωτιόμουν γιατί λοιπὸν ἦρθα ἀφοῦ τ' ὅβλεπα τόσο σιχαμένο. Κι ὅμως νὰ φύγω, δὲ μοῦ ἦταν μπορετό, γιατί πρό-

βλεπα πώς θὰ μετάνοιωνα τὴν ἴδια στιγμή. Κάποτε ἔκανα σχέδια μισεμοῦ. Ἔλεγα: Νὰ φύγω κρυφὰ σὰν τὸν κλέφτη. Τὴν ὥρα ποὺ θὰ λείπει ἐκεῖνος. Νὰ ντυθῶ, νὰ πάρω τὰ πράγματα μου καὶ νὰ τοῦ δίνω. Τὸ καλόβαζα στὸ νοῦ μου καὶ χαιρόμουν μὲ μιὰ χαρὰ νευρική καὶ πένθιμη.... Νάρθει, νὰ μὴ μὲ βρεῖ, νὰ μὲ γυρέψει σ' ὅλες τὶς κάμαρες, καὶ σ' ὅλες τὶς γωνίες, νὰ ρωτᾷ τὸν περιβολάση... Κ' ἐγὼ νὰ μὴν ἔχω ἀφήσει οὔτε μιὰ σημειοσούλα.... Ἄ, ἔτσι.... θαρροῦσε πὼς τὸν ἀγαποῦσα ἀκόμα, γι' αὐτὸ ἦρθα; Ἡ στ' ἀληθινὰ πίστευε, πὼς εἶχα ξεχάσει τὰ ὅσα ὑπόφερα; Μὰ πὼς μ' ἔπερνε λοιπὸν ἐμένα;... Λοιπὸν ὄχι, ἐγὼ εἶχα ἔρθει ἔτσι γιὰ νὰ τὸν περιγελᾶσω, νὰ τὸν κάμω νὰ χαρεῖ μιὰ στιγμή, νὰ τὸν κάμω νὰ πιστέψῃ πὼς ἐγὼ πιά ἤμουν σκλάβα του, καὶ ἔπειτα νὰ τοῦ φύγω, γιὰ νὰ τοῦ δείξω πὼς ἐγὼ ἤμουν, πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἓνας εὐγενικός ἀνθρώπος ποὺ σεβόταν τὸν ἑαυτοῦ... Μιὰ μέρα ἤμουν ἔτσι στενοχωρημένη. Μοῦ φαινόταν πὼς μ' εἶχαν κλεισμένη σὲ μιὰ φυλακή, καὶ δὲ μ' ἄφηναν νὰ φύγω. Καὶ καθόμουν κουλουριασμένη στὴ γωνιά τοῦ καναπέ, ἀμίλητη, βασανισμένη....

Τὸν ἄκουσα ν' ἀνεβαίνει μὲ κάποιον ἄλλο, κουβεντιάζοντας καὶ γελώντας.... Τὸν ἄκουσα νὰ ρωτᾷ τὴν ὑπηρετρία ἂν εἶμαι μέσα κι αὐτὴ νὰ ἀποκρίνεται «ὄχι».... Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ἡ ἐπίσκεψή ἐφυγε κ' ἐκεῖνος ἦρθε στὴν κάμαρά μου μὲ μιὰ σοβαροσύνη ποὺ δὲν τοῦ γνώριζα.

— Γιατὶ Ρίτα δὲ βγῆκες; Ἦταν ἓνας φίλος μου πολὺ στενὸς ποὺ ἦρθε ἐπίτηδες νὰ σὲ δεῖ.

— Σᾶς μπορεῖ νὰ εἶναι φίλος σας, ἐμένα ὅμως δὲ βλέπω τὸ λόγο γιατί νὰ μ' ἐνοχλήσῃ.... Ἐπειτα, ἐγὼ εἶμαι ἄρρωστη.

— Γιατὶ μιᾶς ἔτσι Ρίτα.... πὼς ἄλλαξες..

— Τὸ ξέρω πὼς θὰ προτιμούσατε, νὰ μὴν ἄλλαξα... Μὰ βλέπετε αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαναλαμβάνονται ἐπ' ἄπειρον.

Σηκώθηκε νὰ βγεῖ ἔξω.

— Εἶσαι νευρική, καὶ δὲ μποροῦμε νὰ συνεννοηθοῦμε. Σὰ θὰ ἡσυχάσεις, τότε μοῦ λές τι ἔχεις. Γιατὶ βέβαια κατὶ θάχεις.

— Ὅχι νὰ μὴ φύγεις. Νὰ μείνεις νὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλα μου.

— Λέγε....

Νά, λοιπόν. Ἄν θές νὰ ξέρεις γιατί εἶμαι ἄρρωστη καὶ νευρική ὡς λές, εἶναι, γιατί δὲν ἤθελα νὰ ξανάρθω ποτὲ καὶ γὼ ξαναἦρθα. Νὰ γιατί. Σιχαίνομαι τὸν ἑαυτοῦ μου ποὺ ἦρθα...

Μ' ἄκουσε ὁχρὸς καὶ δάγκωνε τὰ χεῖλη του κυτᾶζοντας με κατὰματα.

— Μήπως θές νὰ φύγεις;

— Θέλω.

— Τότε νὰ φύγεις εὐτίς...

Πῆγα καὶ ντυνόμουν. Ἀξαφνὰ τὸν ἄκουσα ποὺ ἔλαψε μὲ λυγμούς. Ἡ καρδιά μου ἔλυσε... Πετάχτηκα κοντὰ του καὶ τὸν βοήκα νὰ κλαίει σὰν παιδί.

Προχώρησα ἐλαφρὰ καὶ σκύβοντας τοῦ εἶπα σιγανά:

«Σῶπα, δὲ φεύγω. Δὲ θὰ φύγω ποτέ....»

Και τινάχτηκε τότε, και σπρώχνοντας με με βάνανση σκληρότητα μουπε ; «Νά φύγεις, νά φύγεις εὐτὺς τώρα τὸ εἶπες, καὶ γὼ σὲ διώχνω!»

Δὲ μίλησα. Στάθηκα μόνο στὸν καθρέφτη καὶ κάρφωσα τὸ καπέλλο μου. Στεκόταν καὶ με παρακολουθοῦσε, καὶ ὅπως ἔτοιμη πιά ἔσκυβα νὰ πάρω τὰ γάντια μου ἀπὸ τὸ ντιβάνι, ἔξαφνα μ' ἄρπαξε ἀπὸ τὴ μέση σφιχτὰ καὶ μ' ἔρριξε στὰ μαξηλάρια.... κ' ἐπειδὴ ἐγὼ πάλευα νὰ ξεφύγω, μ' ἔσφιξε πιὸ πολὺ καὶ με φίλησε στὸ στόμα. Ὅταν σηκώθηκα ἔβαλα τὸ χέρι μου στὰ χεῖλη μου. Εἶχαν ματώσει καὶ ἔτρεχαν αἷμα....

Μιά μέρα ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες τοῦ εἶπα : «Μισῶ τὸ κάθε τι δικό σου. Μισῶ ὅλο ἔσένα κι' ὅ,τι κάνεις κι' ὅ,τι σκέπτεσαι. Ἄπ' ὅ,τι κάνεις τίποτα δὲν ἔχτιμῶ. . Καὶ πολὺ πιὸ ἀκόμα μισῶ τὰ χάρδια σου καὶ τὰ φιλιὰ σου. Σὰν ἔρχεσαι καὶ μοῦ χαδεύεις τὰ μαλλιά καὶ μοῦ χαμογελᾷς σὲ μισῶ. Καὶ σὲ μισῶ γιατί εἶμαι ἄλυστα δεμένη ἀπὸ τὰ φιλιὰ σου αὐτὰ, καὶ τὰ χάρδια.... Μπορεῖς νὰ με διώξεις. Μὰ θὰ ξανάρθω.... Καὶ σὲ μισῶ ἀκόμα γιατί σὰν ξανάρχομαι μοῦ ἀνοίγεις τὴν πόρτα σου καὶ με δέχεσαι . . . Εἶσαι καὶ σὺ σὰν κ' ἐμένα, δειλὸς καὶ ἄναντρος, σέρνεσαι καὶ σὺ μαζί μου σὲ χίλιους ξεπεσμούς. Ὁ ἄντρας πρέπει νᾶναι ἄντρας . . . Νὰ μὴν ἀφήνεσαι σὲ γυναικίστικες ἀδυναμίες. Αὐτὸς πρέπει νὰ ὀδηγᾷ καὶ μᾶς στὸ σωστό. Ὅχι ἐσὺ μ' ἀφήνεις καὶ πᾶς μ' ἄλλες γυναῖκες, τὶς ἀγαπᾷς, με ξεχνᾷς ὀλότελα κι αὐτὸ τὸ βρίσκεις φυσικὸ καὶ τὸ δικαιολογεῖς με χίλια ἐπιχειρήματα . . κ' ἔπειτα ὅταν ἐγὼ, πρόστυχα καὶ ταπεινὰ ἔρχομαι καὶ σοῦ πέφτω νὰ με ξαναπάρεις ἐσὺ ἀντὶς νὰ μοῦ δείξεις τὸν ἴσο δρόμο, νὰ μοῦ ξυπνήσεις τὴν ἀξιοπρέπεια μου, με σέρνεις στὸ χαμὸ καὶ λές : «εἴμαστε ἀνώτεροι ἐμεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους» ...

Λὲς ψέματα. Τίποτα εὐγενικὸ δὲ μπορεῖ νὰ βγεῖ ἀπὸ τὶς τέτοιες ἀντιλήψεις.... Νὰ γιατί σὲ μισῶ, καὶ τίποτα πιά δὲ θὰ με κάμει νάμαι εὐτυχισμένη κοντὰ σου . . Ξέρω θὰ μοῦ πεῖς νὰ φύγω . . σὰν τὴν ἄλλη φορὰ. Καὶ θὰ σηκωθείς καὶ με σπρώξεις βάνανσα, κ' ἐγὼ θὰ φορέσω τὸ καπέλλο μου, κι ὅταν θὰ ἐτοιμάζομαι σὺ θὰ μ' ἀγκαλιάσεις κ' ἐγὼ θὰ σοῦ δοθῶ, σὰν τὴν ἄλλη φορὰ . . Βλέπεις εἴμαστε φριχτοὶ κ' οἱ δύο. Μισοῦμαστε θανάσιμα μὰ σερνόμαστε . . Ὅχι, ἐσὺ δὲ μισεῖς, ἐσὺ εἶσαι ἐγωῖστὴς, καὶ σ' ἀρέσει μιὰ γυναῖκα σὰν κ' ἐμένα ὁμορφη καὶ νέα νὰ χάνεται μπροστά σου. Κ' ἔχεις δίκιο. Ἀξίζει τὸν κόπο ν' ἀγαπιέται κανένας ἔτσι . . Μὰ θέλω νὰ δῶ ἂν θὰ βαστάξει αὐτὸ πολὺ... καὶ πῶς θὰ τελειώσει....»

Μοῦ εἶπε ἡσυχὰ κυτᾶζοντας με : «Ἄς μὴν τελειώσει ποτέ !... Εἶναι ἀπὸ τὰ πολυτιμώτερα ἀγαθὰ ποὺ θὰ τολμούσα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴ Μοίρα μου, ἡ ἀγάπη μας αὐτή ! . . .

Ἀκουσα τὴ φωνή του ποὺ με προσκαλοῦσε . . Ἀνεβασμένους στὴ σκυιά ἔκοβε σῦκα. Πληθὺς σῦκα ποὺ μοῦ τᾶδωσε καὶ πήγαμε καὶ τὰ ἐφάγαμε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα. Μοῦ εἶπε : «ποῦ ἦσουν ; καὶ γὼ τοῦ

ἀποκρίθηκα :

— Ἐπάνω.

— Καὶ τί ἔκανες

— Συλλογίζομουν.

— Μπᾶ, τί ;

— Πῶς θάμουν εὐτυχισμένη ἂν πέθαινες....

Γέλασε.

— Νὰ πεθάνω, καὶ γιατί δά....

— Ἔτσι νὰ πεθάνεις, νὰ κλείσεις τὰ μάτια σου καὶ νὰ πεθάνεις. Ἀλήθεια, θὰ ἦμουν πιὸ εὐτυχισμένη.

— Γιατί ; τώρα δὲν εἶσαι ;

— Εἶμαι.

— Λοιπόν.

— Λοιπόν.... τίποτα.

Ὅλο γελοῦσε...

— Ὅστε θές σοβαρὰ νὰ πεθάνω...

— Ναί.

— Κρίμα τότε...

— Γιατί ;

— Γιατί ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ πεθάνω

— Ποῦ τὸ ξέρεις ;

— Μὰ δὲ βλέπεις πόσο εἶμαι δυνατὸς ἐγὼ ; Πεθαίνουν οἱ χλωμοὶ καὶ οἱ ἀνήμεροὶ, πεθαίνουν ὅσοι παραδέχονται στὴ ζωὴ δίχως σκοπὸ. Ἐγὼ εἶμαι γερὸς καὶ λατρεύω τὴ ζωὴ κ' ἔχω ἓνα σκοπὸ ἐγὼ !...

— Ναί, ναί, τὸ βλέπω, μὴ μου τὸ λὲς τὸ βλέπω· σὺ δὲν εἶναι εὐκόλῳ νὰ πεθαίνεις. Εἶσαι πολὺ γερὸς γιὰ νὰ πεθάνεις.

Θαρρῶ νὰ τὰ εἶπα αὐτὰ μὲ κάποιο πείσμα. Τὸ αἰσθάνθηκε καὶ γέλασε δυνατὰ καὶ τὸ γέλοιό του ἀνέβηκε ὡς τὴν κορυφὴ τοῦ πιὸ ἀψηλοῦ κηπαρισσιοῦ.

— Νὰ πεθάνω ; Καὶ τὸ περιμένεις σὺ τὸ ντελικάτο κορμάκι τὸ νευρικό, τὸ εὐκολόσπαστο . . . Θέ μου, πόσο οἶχτο καὶ πόση περιφρόνησι εἶδα στὸ γέλοιό ποῦ μοῦ συνόδεψε τὰ λόγια του τοῦτα. Σὰ νὰ μοῦ ἔλεγε : «Σὺ θὰ πεθάνεις καὶ θὰ ξεχαστεῖς καὶ τὸ κάθε δικό σου θὰ ἐξαφανιστεῖ σιγά-σιγά καὶ ἀπὸ τὴ θύμηση τῶν ἰδικῶν σου θὰ σβυστεῖ ἡ μορφὴ σου, καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς σου κ' ἐγὼ θὰ ζῶ καὶ θάμαι δυνατὸς, καὶ θὰ μπορῶ νὰ κυνηγῶ καινούργιες ἀγάπες καὶ καινούργιες χαρές.» Εἶχε μιὰ χαιρεκακία τὸ γέλοιό του, κ' ἔνοιωσα τὸν ἑαυτό μου ἀληθινὰ μικρὸ καὶ ἀνήμερο μπροστὰ του. Καὶ κατὰ σὰν τρόμος μὲ κυρίεψε. Μὲς στὴ μεσημεριάτικη κ' αὐγουστιάτικη λάβρα, εἵμαστε οἱ δύο μας ὁλομόναχοι στὸ μεγάλο περιβόλι καὶ δὲν ἀκουόταν παρὰ τὸ γέλοιό του τὸ θριαμβευτικό, ποῦ περιγελοῦσε τὴ λιγύχρονη ζωὴ μου....

— Πῶς γελάς ἔτσι σὰ νὰ κρατᾷς τὴ μοῖρα μου στὰ χέρια σου... Ποῦ ξέρεις ἂν θὰ πεθάνω προτιμήτριά σου ;

— Ὡ, τὸ ξέρω . . . Ἐπειτα ἔτι δὲ συμφωνήσαμε ; Σὺ θὰ πεθάνεις ὅπως πέθανε κ' ἡ Χρυσούλα.

Κ' ἦταν ἡ Χρυσούλα ἡ Ἡρώνα ἐνὸς βιβλίου του, ποῦ ἀφοῦ

ἀσώτειψε ἀνέφελα τὴ νιότη της καὶ τὴν ὁμορφιά της ἀγαπῶντας ἕνα ἐγώιστὴ καὶ χυδαῖο ἀνδρῶπο πεθαίνει στὸ ὕστερο ἀπὸ τὸν πόνο τῆς ἐγκατάληψης.

Κι' ἀλήθεια ὅσο τὸ συλλογιζόμουν ἐβλεπα πὼς ἀναγκαστικά θὰ φτάναμε στὸ τέλος αὐτὸ μιὰ φορὰ. Γι' αὐτὸ καὶ ποθοῦσα κάποτε τὸ θάνατο τοῦ σὰν μιὰ ἱκανοποίηση γιὰ ὅλα ὅσα ὑπόφερα. Μάταια περνοῦσε ὁ καιρὸς εὐτυχισμένος. Μάταια μοῦ ἦταν ἀφροσιωμένος καὶ ποτὲ δὲ μοῦ ἔδιδε νὰ φοβηθῶ καινούργιες θλίψεις... Ἐγὼ καλὰ ἤξερα πὼς κάποτε πάλι θὰ ξαναγίνονταν τὰ ἴδια... Κι' ἡ σκέψη δὲ μοῦ γεννοῦσε πιά κανένα φόβο καὶ καμμιὰ ὁδὴν. Ὅτι μοῦ προξενούσε ἦταν μιὰ ἀνείπωτὴ ἀηδία καὶ κοῦραση.. Θὰ μπορούσα ἴσως νὰ σκοτωθῶ καμμιὰ μέρα κι ὅλα νὰ τελειώσουν γιὰ πάντα... ὅμως αὐτὸ δὲ μοῦ ἄρεσε καθόλου. Σ' αὐτὸ μπορεῖ νὰ κατάφευγα ἄλλοτε, σὰν ἤμουν μικρότερη καὶ ἀγαποῦσα ἴσως διαφορετικότερα.... Τώρα ὁ θάνατος αὐτὸς δωσμένος ἔτσι ἀπὸ τὸ ἴδιο μου τὸ χέρι θὰ ἦταν ἡ χειρότερη κατάπτωση ποῦ μπορούσε νὰ πάθει τὸ ἡθικό μου... Ἰσα-ἴσα ἐγὼ ἤθελα νὰ ζήσω. Ἐτσι εὐκόλα καὶ ἔτσι ἐλεεινὰ δὲ μ' ἄρεσε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ δρόμο του... Μάλιστα ἡ ἐπιθυμία μου νὰ πεθάνει ἔδειχνε πόσο μ' εἶχε κυριέψει ὁ πόθος τῆς ζωῆς χώρια του.... Αὐτὸς ὁ ἀνδρῶπος μοῦ ἦταν ἡ σκλαβιά, Ὅσο θὰ ζοῦσε ἐγὼ ἀκατά-παντα θάμουν στὰ χέρια του. Δὲ θὰ ξέφευγα ποτέ. Χίλιες ἱστορίες θὰ μεσολαβούσαν πάλι νὰ μᾶς χωρίσουν καὶ στὸ ὕστερο θάμουν πάλι ἐγὼ ποῦ θάτρεχα ξοπίσω του... Δὲν ἤξερα ἂν αὐτὸ τὸ λέν ἀγάπη, ἢ ἂν ἦταν καμμιὰ ἀρρώστια, ἤξερα μόνο καθαρὰ τώρα πιά πὼς ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία μοῦ γινόταν καθημέρα μισητότερη. Μιὰ κατάσταση ἀνυ-πόφορη ποῦ τελειωμὸ δὲν εἶχε. Νὰ φύγω, ἦταν βέβαια ἡ καλύτερη λύση. Τὸν εἶχα ὅμως ἐξαντλήσει κι αὐτόν... αἰώνια ἔφευγα, κ' αἰώνια θὰ ξαναρχόμουν πάλι, κι ἄλλοίμονο, τότε πιά θάταν ποῦ θάταν ἀηδία... Ἐπειτα καὶ ἂν παραδεχτῶ πὼς δὲ θὰ ξαναπήγαινα, δὲ μ' ἄρεσε νὰ τὸν ἀφήσω ἐλεύθερο... Δὲν ἤμουν βέβαιη πὼς στὸ μέλλον δὲ θαγαποῦσε καμμιὰν ἄλλη... καὶ ἀφοῦ δὲν ἤμουν βέβαιη ἐνοοῦσα νὰ τὸν κρατῶ ἐγώ.... ὦ ἂν μ' ἔπειθε κανένας πὼς θὰ τραβιόταν συντριμμένος σὲ μιὰ ἄκρη μὲ τὴ θύμηση μου καὶ τὴν ἀγάπη!... ὦ ἂν ἤξερα πὼς θὰ σκοτονόταν!... θάφευγα εὐτὺς... Τὴν ἴδια στιγμή θὰ πήγαινα σκληρότατα καὶ θριαμβευτικά νὰ τοῦ πῶ πὼς φεύγω, πὼς ἐγὼ βαρῆθηκα πιά μαζί του, πὼς πάω ἄλλοῦ νὰ δώσω τὸ κορμί μου καὶ τὰ χάρδια μου.... Εὐτὺς! Μὰ δὲν τῷξερα καὶ δὲ μπο-ρούσα νὰ διακινδυνέψω τίποτα... κάθε κίνημα μου ἦταν πολὺτιμο. Γιατὶ ἀπὸ μένα ἐξαρτόταν νὰ βοῇ τὴ λύση ποῦ θάκανε τὴν ἱστορία μου αὐτὴ ὥραία ἢ γελοία... Ἄν ὅμως πέθαινε; Τί καλὰ! Ὅλα τέλειωναν τόσο γλυκὰ τόσο ἡσυχὰ!.. Ἡ ζωὴ τότε, θάρχινοῦσε γιὰ μένα ἀληθινὰ ὁμορφη καὶ θαυματουργή... νὰ μείνω ἐγὼ καὶ νὰ κυτᾶξω ἔπειτα τὸν ἑαυτό μου καὶ τὸν κόσμον ὅλο μέσα ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ τοῦ θανάτου του!..

Μιὰ φοριχτὴ ὄρεξη νὰ μείνω, δίχως νὰ μ' ἐπιδρᾷ τίποτα δικό του.... Μιὰ φοριχτὴ περιέργεια νὰ δῶ ἂν μπορούσα νὰ γίνω εὐτυ-χισμένη ὅπως τὴν φανταζόμουν τὴν εὐτυχία αὐτή.... Κ' ἐρχόταν καὶ

μου ὑπόβαλε τὴν ἰδέα πὼς θά πέθαινα σὰν τὴν Χρυσούλα, καὶ ἄκουα τὸ γέλοιο του δυνατὸ νὰ προκαλεῖ τὴν ὑπαρξὴ μου... ἀληθινά, ὅ,τι ἐνοιώθα ἦταν βάσανο... Γιατὶ στὸ κάτω-κάτω τίποτα δὲ μ' ἐπέιθε πὼς δὲ θά συνέβαινε ἔτσι.

Μιά νύχτα τὸ ἄκουσα, τὰ ποξημερώματα τὸ τραγούδι τῆς τρέλας μου γιὰ πρώτη φορὰ. Ἦμουν κουρασμένη καὶ σηκώθηκα καὶ στάθηκα στὸ παράθυρο μου, καὶ τὸ ἄκουσα νὰ μοῦ μαγεύει ὅλο τὸν κόσμο..... Τί νύχτα ἐκείνη! Μιά γαλήνη ἦταν παντοῦ χυμένη, μιὰ ἡσυχία, σὰν ὅλα τὰ πάντα νὰ στεκόταν κι αὐτὰ καὶ κάτι νάκουαν.....

Καὶ κατέβηκα κάτω καὶ περπάτησα ὁλομόναχη μέσα ἀπὸ τὴ γαλήνη κι ἀπὸ τὸν ὕπνο τῶν λουλουδιῶν. Ἔσκηψα στὸ κρεβάτι νὰ δῶ ἂν ἀγρυπνοῦσε κ' ἐκεῖνος σὰν κ' ἐμένα.... Κοιμόταν ἀναπνέοντας ἐλαφρὰ-ἐλαφρὰ καὶ τὰ μαλλιά του σκεπάζαν τὸ ἄσπρο μαξιλάρι μας... ἦταν γλωμὸς καὶ τὰ μάτια του τὰ γλυκὰ του μάτια ποῦ μοῦ δίνουν ὅλη τὴ θανάσιμη ἀγάπη ποῦ νοιώθω ἦσαν κλειστὰ καὶ φαινόταν σὰν πεθαμένα.... Φαινόταν πὼς ποτέ, ποτέ πιά δὲ μὲ κύταζαν καὶ δὲ θά μ' ἔσερναν στὸ χαμό. Χαμογέλασα καὶ κατέβηκα στὸ περιβόλι... Τί παράξενη νύχτα... Ἡ πιὸ παράξενη νύχτα τῆς ζωῆς μου. Ὅλα μοῦ φάνηκαν σὰν μαγεμένα... Τὰ ἄστρα λάμπαν πιὸ πολὺ, τὰ δέντρα ἦσαν ἀσάλευτα φορτωμένα καρποὺς—οἱ σαῦρες ψαχουλεύαν στὰ χόρτα καὶ τὰ νερά εἶχαν ξεχειλίσει ἀπὸ τὴ στέρνα καὶ πλημμυροῦσαν τὸ δρομάκι τῶν τριανταφυλλιών... καὶ πέρασα προσεχτικὰ μέσα ἀπὸ τὰ νερά· καὶ εἶδα τὰ ρόδα! Τί πλῆθος: ἦσαν πιὸ πολλὰ ἀπ' ὅλες τὶς μέρες κι' ἀπ' ὅλους τοὺς Μάηδες ἀπόψε ἀπόψε....

Ρόδα ποὺ σαρκφάλωναν στοὺς τοίχους καὶ ἡ μυροδιά τους μοιάζει μὲ ἄρωμα καρπῶν ὥριμων. Ρόδα κατ'άλεια ποὺ ζοῦν μόνο ὅσο εἶναι ἀνοιχτὰ καὶ ποὺ ξεφυλλίζονται εὐτὺς ὥς ἡ πύρα τοῦ ἡλίου τὰ ἐγγίσει· Ρόδα ντελικάτα δίχως μυροδιά καμμιὰ ποὺ θέλουν χίλια χάδια καὶ σβύνουν μὲ τὸ πρῶτο ἐλαφρὸ ἀεράκι. Καὶ ρόδα πλούσια καὶ μεγάλα σὰν μπουκέτα μὲ τὸ κλωνάρι δυνατὸ κι ἀλύγιστο γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βαστάζει τὸ θεριεμένο λουλούδι.... Ὡ αὐτὰ πὼς μύριζαν πὼς γεμίζαν τὸν κῆπο μὲ τὴν βαρειά τους ἀνάσα. Καὶ κοντὰ ἐκεῖ κάποια ἄλλα βυσσινιά βελουδένια μὲ περήφανη ἀνάταση· ποὺ ὄνειρεῦνται πάντα στήθια θερμά, καὶ ποθοῦν ἓνα θάνατο μέσα σὲ κλειστές, ζεστές, βαρνομυρισμένες κάμαρες... Καὶ οἱ καρποὶ οἱ ὥριμοι ποὺ σάπιζαν δίχως νὰ κοποῦν καὶ πέφταν ἀπὸ τὰ κουρασμένα δέντρα ἀδικοχαμένοι... Στάθηκα λίγο, καὶ ἀκροάστηκα καὶ συλλογιζόμουν καὶ περιμένα κάποιος νάρθει νὰ μ' ἀναζητήσει, νὰ μὲ πάρει στὸ ζεστό μου κρεβάτι. Μὰ δὲν ἦρθε. Ἡ ὥραία κεφαλὴ μὲ πλούσια σγουρὰ μαλλιά ἀναπαύοταν ἡσυχᾶ, σὰν ποὺ ἀναπαύονται καὶ ὅλα τὰ λουλούδια καὶ μόνο ἐγὼ ἀγρυπνοῦσα....

..... Μὰ καὶ δὲν ἤθελα νάρθει. Ἦθελα νὰ τὸν στοχάζομαι κοιμάμενο, κ' ἤθελα τὸν στοχάζομαι παιγνεῖδι τῆς ἄρρωστης ἀγρύπνιας μου... Ὅπως μπορούσα νὰ μαθήσω ὅλα τὰ ρόδα, καὶ νὰ γλυστρήσω μέσα ἀπ' ὅλα τὰ πολύτιμα φυτὰ, καὶ νὰ τ' ἀφανίσω, ἔτσι κ' ἐκεῖνον μποροῦσα ἂν ἤθελα, ἂν ἤθελα μποροῦσα νὰ κόψω τὸ πολύτιμο

άνθος τῆς ζωῆς του, πὺν τόσο ἀγαπούσε καὶ τόσο χαϊρόταν, καὶ πὺν ἀναβέσων φλογάτο ρόδο μὲς στὸ νοῦ μου....

Τὴ νύχτα ἐκείνη ὅλα μοῦ φάνηκαν καμωμένα ἐπίτηδες γιὰ μένα καὶ τὰ κυριαρχοῦσα σὰ Θεός. Ἀπ' ὅλα ἄκουσα νὰ βγαίνει τὸ τραγουδὶ τῆς τρέλας μου καὶ νὰ μοῦ τραγουδεῖ διὰ τὰ φίλτρα καὶ τὰ μάγια κι ὅλα τὰ μεσονύχτια πολύξερα χάδια....

Κι' ὅταν γύρισα καὶ στηλώθηκα στὸν καθρέπτη μου μπροστὰ καὶ εἶδα τὸ κορμί μου στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ σὰ κεχριμπαρένια στήλη νὰ ὑψώνεται χαμογέλασα γιὰ τὰ ὅσα ἡ μοῖρα μοῦ ἐφύλαξε φριχτά.....

Ἔτσι ἦταν. Μιὰ νύχτα μὲς στὰ χάδια καὶ τὰ φιλιὰ τοῦ κρεβατιοῦ μας ἔλαμψε στὸ νοῦ μου σὰ φῶς ἡ τρέλα νὰ τὸν σκοτώσω.... Ἦταν ἐξαιρετικὰ θερμὸς κεῖνο τὸ βράδυ καὶ μ' ἀγαπούσε πὺν πολὺ.. Ἀπὸ τὸ θέατρο μ' εἶχε πάρει ἄξαφνα... μοῦπε : «Πάμε στὸ σπίτι μας Ρίτα...» Ἐγὼ ἀνατριχίασα ὅλη ἀπὸ τὸ κύμα αὐτὸ τῆς ἐπιθυμίας του καὶ σηκώθηκα εὐτὺς... Στὸ δρόμο πὺν περιμέναμε τ' ἀμάξι, αἰσθανόμεν τὰ μάτια του ἐπάνω μου σὰ φωτιὲς πὺν μὲ λύναν.... Ποτὲ ἄλλη φορὰ, δὲ μοῦ εἶχε φανερωθεῖ ὠραιότερος. Τὰ μάτια του ἦσαν σκοτεινὰ σὰν οἱ κόρες νᾶχαν καταπληκτικὰ μεγαλώσει τόσο πολὺ πὺν ὁ γύρος τῶν ματιῶν γινόταν βαθύτερος. Ἦταν ὠχρὸς καὶ μοῦ φαινόταν ἂν τὸν ἀγγίξω θὰ λυποθυμούσε.. Στ' ἀμάξι καθήσαμε κοντά-κοντά· ἤμουν στριμωγμένη ἐγὼ στὴ γωνιά, τυλιγμένη στὴν ἐσάρπα μου πὺν ἀστραφτε κάθε φορὰ πὺν μᾶς φώτιζε τὸ φανάρι τοῦ δρόμου. Κρατοῦσα τὰ μάτια μου κλειστὰ καὶ τὸν ἐνοιωθα ζεστό-ζεστό νὰ μ' ἐγγίζει. Τὸ βαρὺ ἄρωμα πὺν εἶχα εἶχε περικυθεῖ στὸ κλειστὸ ἀμάξι... Δὲ μιλούσαμε μὰ ἐγὼ αἰσθανόμεν στὸ σκοτάδι πὺς μὲ κύταζε πάντα... Κύταζε τὶς γραμμὲς τοῦ κορμοῦ μου πὺν ξεχώριζαν ἀπὸ τὸ λεπτὸ μου φόρεμα, καὶ πὺν τὸ κύλισμα τοῦ ἀμαξιοῦ τὶς ἔκανε μαλακότερες καὶ πὺν θερμὲς.. Ἐνοιωθα τὰ γόνατα μου λυμένα καὶ ἤξερα πὺς ἀπ' ὅλο μου τὸ εἶναι ἐκεῖνα ἀγαποῦσε ἀπόψε... πῆρε τὸ χέρι μου καὶ τὸ φιλοῦσε στὴν παλάμη ...

Φτάσαμε.. Μ' ἔφερε στὴν κάμαρα μας, στὴν ἀγκαλιά του....

Ὅταν ξύπνησα τὸ φεγγάρι ἔμπαινε ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο καὶ ἔπεφτε πάνω στὸ κεφάλι του πὺν ἀναπνόνταν χλωμὸ κοντὰ μου... Καὶ ἤμουν εὐτυχισμένη.. εὐτυχισμένη... Ὅταν πέσαμε μοῦ ἔλεγε πὺς τρελαινόταν γιὰ τὴν ἀγάπη μου. Πὺς δὲ μπορούσε νὰ κάνει οὔτε λεπτὸ χόρια μου... πὺς ἡ ἀγάπη μου τοῦ ἦταν ἡ μοναδική του εὐτυχία... Μοῦ εἶπε ἀκόμα : «Κρατᾶς τὴ μοῖρα μου στὰ χέρια σου. Ἄν μοῦ λείψεις, τίποτα δὲ θὰ σὲ ἀναπληρώσει στὴ ζωή» — Ἐπειτα εἴμαστε εὐθυμοὶ καὶ παίζαμε... Κάποιος φιλόγγος πὺν λύθηκε τὸν ἔκαμε νὰ πεῖ : «Δὲς, αὐτὴ ἡ κόκκινη κορδέλα, πὺς μοιάζει μ' αἶμα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ... Τότε ἐγὼ εἶπα γελῶντας : «Ἀλήθεια στᾶσον νὰ σοῦ δεῖξω πὺς θάσαι σὰ θὰ σὲ σκοτώσω... Καὶ τοῦ τύλιξα τὴν κορδέλα γύρω στὸ μέτωπο... καὶ οἱ ἄκρες τῆς ἔπεφταν ἀπὸ τὸ μαξιλάρι καὶ ἔφταναν κάτω ..Καὶ τότε σκέφτηκα πὺς μπορούσα νὰ τὸν σκοτώσω, ὅταν ἤθελα... Ἐπειτα τοῦ εἶπα ξανά :

— Ἀλήθεια μ' ἀγαπᾶς ἀπόψε πολὺ, καὶ πάντα μ' ἀγαπᾶς ;

- Ναί, πάντα κι' απόψε.
- Τότε γιατί μ' ἀφήνεις καὶ πᾶς ἄλλου...
- Δὲν ξέρω, ἔτσι κάποτε ὅλα τὰ βαριούμαι.
- Καὶ μένα.
- Ὅχι, ἐσένα. δὲν ξέρω.
- Κ' εἶσαι βέβαιος πῶς δὲ θὰ βαρεθεῖς ξανά.
- Ξέρω κ' ἐγώ ; τώρα τὸ πιστεύω. Τί μ' ἐνδιαφέρει τί θὰ συμβεῖ αὔριο.
- Ἔ, καλὰ, κι ἂν κάποτε γυρίσεις καὶ δὲ μ' εὔρεις ; Τάχα δὲ μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ βαρεθῶ ;
- Ἄ, μπᾶ, μὴν ἀκοῦς σὺ πάντα θὰ μὲ περιμένεις.
- Ἀλήθεια.
- Παῖζεις ;
- Καθόλου. Βρίσκω μόνο πῶς παρατραβάει ἡ ἱστορία μας, ἀρχινᾷ νὰ χάνει τὸ ἐνδιαφέρον της.
- Ἴσως, ὅμως, μπορούμε νὰ κάμωμε διαφορετικά ; Ἐγὼ αἰώνια θ' ἀπομακρύνομαι ἀπὸ σένα, καὶ σὺ αἰώνια θὰ μὲ τραβᾷς. Εἶναι ἡ Μοῖρα μας τέτοια.
- Ἡ Μοῖρα μας ! ποιά μοῖρα μας.. ἔμεῖς εἴμαστε ἡ μοῖρα μας.
- Πῶς τὸ λές !.— πῆρε ὁ τόνος τῆς φωνῆς σου μιὰ τραχειὰ ἔκφραση.
- Ἄ, μπᾶ... μὰ ξέρεις ; ἀρχينوῦμε νὰ γινόμαστε σοβαροί. Ἐγὼ νυστάζω.. καὶ σὺ ;
- Κ' ἐγώ.

Ἀπὸ κείνη τὴ νύχτα ἡ ζωὴ μου φανερώθηκε μὲ μιὰ ὄψη ποὺ ποτέ μου δὲν τῆς γνώρισα. Γλυκὰ καλόβολη εὐτυχισμένη. Ἀρρωστή δὲν ἦμουν πιά Ὅτε παραμόνευα τὴν ψυχὴ του μ' ἀγωνία νὰ δῶ ἀπὸ ποῦ θὰ πρωτοφανεῖ τὸ πρῶτο σημάδι τοῦ χαμοῦ. Ζούσα ἡρεμα κ' ἐξασφαλισμένα καὶ τὸ κάθε τί τὸ ἀπολάβαινα μ' ἐμπιστοσύνη. Τὴν ἀγάπη μου τοῦ τὴν ἔδινα ἀκέραιη. Παράδοξο, δὲν τὸν μισούσα πιά σὰν τὶς πρῶτες μέρες. Ὅλα ὅσα ἔκανε μοῦ φαινόταν συμπαθητικὰ καὶ ἀγαπημένα. Τὸν περιποιούμουν, τοῦ ἤμουν ἀφοσιωμένη τοῦ γλυκομιλούσα. Κάναμε μαζὶ σχέδια γιὰ τὸ μέλλον του. Καθόμουν καὶ τὸν ἄκουα, σὰν ἀδερφή του, καὶ γινόμουν γλυκεῖα καὶ τοῦδινά χίλιες ἐλπίδες, καὶ τὸν ἔπειθα πῶς τίποτα, μὰ τίποτα, δὲν τὸν ὑπερβαίνει. Ἦτον τόσο ἀνώτερος . . . Τὸ ὄνειρο τῆς δόξας ποὺ τόσο τὸν γοήτευσε τοῦ τᾶφερνα κοντά, τόσο κοντὰ ποὺ δὲν εἶχε παρὰ ν' ἀπλώσει τὸ χέρι του. Καὶ ἦταν τόσο ἐνθουσιασμένος τόσο εὐτυχής . . . Εἶχε τόση ἐμπιστοσύνη . . . Ποιὸ πρόσωπο ἔπαιζα ; ὅταν τὸν ἀποκοίμιζα μὲ τὶς θελκτικὰς αὐτὰς φαντασίες ; . . . Ποιὸς ξέρει. Μὲ τρέλαινε τόσο νὰ ξέρω πῶς μπορούσα νὰ διακόψω ὅλες τούτες τὶς εὐτυχίες ὅποια ὥρα ἤθελα, ποὺ τίποτα ἄλλο δὲ χωροῦσε στὸ νοῦ μου. Ἡ σκέψι αὐτὴ μερονυχτὶς μ' ἀκολουθοῦσε καὶ μ' ἐρέθιζε . . .

Καθόμουν ἡσυχᾶ καὶ τὸν ἄκουα καὶ χαμογελοῦσα καὶ ἤμουν εὐτυχισμένη, γιὰτὶ ἤξερα πῶς τίποτα πιά στὸν κόσμον δὲ

θά μου κατάστρεφε τις μεγάλες στιγμές που ζούσα . . . Και γινόμουν τόση δά, και συμμαζευόμουν στην αγκαλιά του και του χάδευα τὰ μαλλιά του και τὸν χαιρόμουν, σὰν κάτι πολὺ ἀγαθὸ πὺν μόνο ἐγὼ εἶχα και κανένας πιά δὲ θὰ μου τὸ στερούσε.

Πὼς πίστευα τώρα, σὶν εὐτυχία, σὶν ἀγάπη, και σ' ὅλα τὰ καλὰ τῆς ζωῆς! Πόσο πίστευα σὶν ἐαυτὸ μου! Και ἤμουν γι αὐτὸ τόσο περήφανη! Σὰν νὰ εἶχα ξαναγεννηθεῖ . . . Τὸ σίτι του μου φάνταζε λαμπερὸ και πολυαγάπητο. Σηκο- νόμουν τὸ πρωτὶ κ' ἔνοιωθα τὶν ψυχὴ μου ἀλαφριά σὰν τὸ πουλί, κι ἀνοίγα τὰ παράθυρά μου κι ἀνάσαινα τὶς μυρωδιές τὼν λουλουδιῶν.

Μου φαινόταν πὼς ἦσαν οἱ πρῶτες νύχτες τῆς ἀγάπης οἱ νύχτες μας . . . Ὅλη ἡ ὕπαρξη, μου φαινόταν σὰν μαλακὸ κερί πὺν δυνόμουν νὰ τὸ πλάσω ὅπως ἤθελα . . .

Και πόσο ὠραία κ' εὐγενικά ἦσαν τώρα ὅλα ὅσα εἶχα κάμει γι αὐτόν . . . Ἀλήθεια ἄξιζε ἡ ἀπόφαση μου γιὰ νὰ ἐξα- γνίσει ὅλους τοὺς παληοὺς ἐξευτελισμοὺς και τὶς ταπεινώσεις πὺν ἐδοκίμασα . . . Τώρα ἤμουν ἥσυχη . . . Καμμιὰ ἀπογοήτευση δὲ μπορούσε νὰ μ' ἐγγίσει. Ἡ εὐτυχία δὲ θὰ μου ξέφευγε πιά. Ὅργανο μου τὶν εἶχα ὅσο μ' ἄρεσε κι ὅταν εἶδα πὼς ξέφευγε ἀπὸ τὰ χέρια μου τὴ θανάτοσα . . . Ἡ Μοῖρα ποτέ τῆς δὲ φάνηκε τόσο καλόγνωμη σ' ἀνθρώπο ὅπως σ' ἐμένα . . .

Θέ μου, τὶ μέρες ἀβάσταχτης χαρᾶς πὺν μεσολάβησαν . . . Κάθε μέρα γινόμουν και πιὸ τρυφερὴ πιὸ δωσιμένη σὶν ἀγάπη του. Κάτι καινούργιο, και χαρούμενο ἔνοιωθα νὰ πετιέται ἀπὸ τὴν ἐμένα.

Τὸν ἀγαπούσα τόσο! Και κείνος μ' ἀγαπούσε τόσο! Μόλις ξυπνούσα ἔτρεχα κοντὰ του. Τοῦ μιλούσα χίλιες τρέλες, ἤμουν γελαστή . . . Στὶν ἀρχὴ παραξενεύτηκε μοῦπε: «Ἀχ, Ρίτα πόσο μου κάνεις καλὸ ἔτσι πὺν σὲ βλέπω. Μου δίνεις ἀπειρη εὐτυχία, Εἶσαι ὁμορφη και εἶσαι ὅλη ἀπὸ φῶς και ἀπὸ χαρά. Μοιά- ζεις ἕνα πραγματάκι τόσο δά, χαρούμενο πὺν πεταλουνδίζει ἀνά- μεσα στὰ βιβλία μου . . . Ἐτσι πάντα νὰ μοῦρχεσαι. Φέρνεις τὸν ἥλιο . . . Δὲν εἶσαι πιά θλιμένη και δύσθυμη . . . Στὰ χειλάκια σου δὲν εἶναι πιά ἡ πτυχή ἐκείνη ἡ πικρὴ πὺν μὲ εἰρηνευόταν. πάντα, και πάντα ἔδειχνε τὶν ψυχὴ σου κουρα- σμένη . . . Καλὴ μου μάθε πόσο σ' ἀγαπῶ . . . Ὅλα τὰ παληὰ πέρασαν ἀγύριστα. Εἶσαι σὺ ὅ,τι μπορούσα νὰ ποθήσω . . . Πολύτιμη μου εἶναι ἡ συντροφιά σου. Ἀν μου λείψεις θὰ πεθάνω ἀπὸ τὴ μοναξιά! Εἶσαι ὅ,τι μοῦ δίνει σὶν κόσμο ἐδῶ τὶς ἐντονότερες συγκινήσεις . . . Πὼς σ' ἀγαπῶ! Νοιώθω τὸ κορμί σου τόσο ζεστό! και ὅταν μου λείπεις, τὸ νοιώθω . . . Ἀ ὄχι ποτέ πιά δὲ θὰ χωριστούμε.» . . .

Μου μιλούσε, κρατῶντας με μαλακὰ στὰ γόνατά του και ἦταν συγκινημένος ἀπὸ τὶν ἀγάπη πὺν μου εἶχε . . .

Τὶ ἀστόχαστα πὺν ἀπολάβαινε τὶς χαρὲς τοῦ κορμιοῦ μου! Τὶ ἀνυποψίαστα πὺν κλεινόταν μαζί μου, και παραδινόταν στὰ

χάδια μου χαμογελαστός. Δὲν ἔβλεπε τίποτα! Δὲν καταλάβαινε τίποτα, καὶ μοῦ ἐμπιστευόταν τὶς νύχτες του. . . . «Ἄχ, τὰ χέρια σου καλὴ μου! Τὰ χλωμὰ ξεστά σου χέρια, πὼς ξέρουν νὰ ἐγγίζουν ὅλες τὶς ἴνες τῆς ζωῆς μου! Ὅλες τὶς μεγάλες γοητείες τὶς ξέρουν τὰ μικρά σου δάχτυλα». . . .

. . . . Μοῦ φαινόταν. εἶμουν ἓνα ἀπὸ τὰ φαρμακερὰ ἐκεῖνα λουλούδια, ποὺ οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι δὲν βάζουν ποτέ, σὰν κοιμούνται, κοντὰ τους. Κι' εἶναι τὸ ἄρωμά τους τόσο μεθυστικό, τόσο θανάσιμα γλυκό!

Μ' ἀλλοίμονο! κανένας δὲ μπορούσε νὰ τοῦ μιλήσει, γιὰ τὰ ὅσα τοῦ μελετούσα, καὶ ἐγὼ κάποτε ἔνοιωθα γι' αὐτὸν τὴν ἀνείπωτη τρυφερότητα καὶ τὴν ἀνείπωτη θλίψη ποὺ νοιώθει ἡ μάνα γιὰ τὸ ἀγιάτρευτα ἄρρωστο παιδί της. Καὶ εὖρισμα τότε τὰ χάδια της γιὰ νὰ τὸν χαδέψω, καὶ τοῦ μιλούσα τὰ λόγια της γιὰ νὰ τοῦ γλυκάνω τὶς μέρες ποὺ τοῦ μέναν!

Ὁ καιρὸς πῆγαινε,

Ἐγὼ ἤμουν πιστὴ στὸ σχέδιο μου. . . . Ὅμως δὲν ἤξερα πότε καὶ πὼς θάφτανα στὴν ἐκτέλεση του. Ἐρχόταν στιγμὲς ποὺ ἀληθινὰ πίστευα πὼς ποτὲ δὲ θὰ καταλήγαμε ἐκεῖ. . . . Τόσο ἡ εὐτυχία μας ἦταν ἀπόλυτη καὶ μεγάλη.

Τὸ χειμῶνα πῆγαμε στὸν κόσμο. Συναντήσαμε ἐκεῖ πλῆθος ἄντρες καὶ γυναῖκες. Οἱ ἄντρες κύταζαν ἐμένα κι οἱ γυναῖκες ἐκεῖνον. . . . Δὲ μ' ἔνοιωζε καθόλου. Μάλιστα οἱ ὁμορφες γυναῖκες ποὺ τοῦ μιλούσαν ζητώντας τὴν προτίμηση του, μ' ἐρέθιζαν εὐθυμα μὲ τὰ χαμογέλοια ποὺ τοῦ ἔδιναν. . . . Τὶς παραμόνευα καὶ περιμένα. . . . Κάθε φορὰ ποὺ τὸν ἔβλεπα γερμένο στὴν πολυθρόνα καμιάς ὥραίας γυναίκας, ἡ καρδιά μου χτυπούσε ἀπὸ ἓνα ἀντιφατικὸ καὶ ἀλλόκοτο συναίσθημα. Μιὰ θλίψη ἄπειρη ἓνας φόβος, καὶ μιὰ χαρούμενη ἀνυπομονησία. Κάτι σὰν ἀγωνία θανάσιμη. . . . Μὰ σὰν γυρίζαμε σπῆτι, ὁ Λώρης δινόταν ὅλος σὲ μένα κ' ἐγὼ ἤμουν πάλι εὐτυχισμένη.

Μιὰ φορὰ εἶπα: «Ἐέχασες πὼς περιμένεις τὴν ἀγνωστη ποὺ θὰ σοῦ γεμίσει ὅλη τὴν ὑπαρξη; Χίλιες φορὲς μοῦ τόχεις πεῖ. Ἀκόμα δὲ φάνηκε;» Μοῦ ἀποκρίθηκε: «Δὲν περιμένω πιά τίποτα. Φαίνεται πὼς σὺ ἦσουν ἡ ἀγνωστη ποὺ καρτερούσα. Τώρα μόνο σὲ ἀναγνωρίζω.» Πόσο ἦταν καλὸς καὶ γλυκός! Τὸν ἀγκάλιασα, φίλησα ξεστά-ξεστά τὰ μάτια του, καὶ εὐχήθηκα κ' ἀργήσῃ ὅσο μπορεῖ νὰ φανεῖ ἡ ἀναπόφευκτη ὥρα. . . .

Ἐκεῖ ἄξαφνα ἀνοιξα τὰ μάτια μου καὶ εἶδα τὸ μεγαλεῖτερο κίνδυνο ποὺ μ'ἀπειλήσε ποτέ!

Πόσον καιρὸ βαστούσε τὸ μεθύσι αὐτὸ τῆς ἀγάπης. Ποιὸς τὸ ξέρει, Περνούσαν οἱ μέρες, περνούσαν οἱ μῆνες κ' ἐγὼ ἤμουν ἡσυχὴ κ' ἐξασφαλισμένη. . . . Τί θὰ γινόταν λοιπόν; Ἐτσι θὰ ξακολουθούσαμε; Κι ἂν ἐγὼ μετάνιωνα ἐν τῷ μεταξῷ; Ἄν παρᾶλνε ἡ θέληση μου κι ἂν στὸ ὕστερο πάλι, βρισκόμουν τὸ ἀδύνατο μίζερο-πλᾶσμα ποὺ ὑπῆρξα πάντοτε;

“Ω, αὐτὸς ὁ φόβος μὴν μετανοιώσω. Ἡ ἀγωνία νὰ συλλογούμαι πὼς μπορεῖ πάλι νὰ ξανάφευγα κάποια μέρα ταπειωμένη, ἀξιοδάρυτη . . . Τὴ φρόνη καὶ τί ἀηδεία! . . . Ἡ εὐτυχία εἶναι ὁ μεγαλειότερος διαφθορέας μας, κ’ ἐγὼ ἤμουν εὐτυχισμένη ὅσο ποτὲ δὲν ἤμουν! . . . Ναί, ναί, τὸν ἐνοιωθα κάθε μέρα τὸν κίνδυνο . . . Κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμή ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου ἡ γοητεία τοῦ θανάτου του . . . Τὸ φλογάτο ἄνθος τῆς ζωῆς του δὲ μ’ ἐρέδιζε πιά . . . Ζούσα εὐχαριστημένη καὶ δίχως τὸ μεγάλο μου τὸ ὄνειρο. Μοῦ φαινόταν, πὼς ἀρχινούσα νὰ συμβιβάζομαι μὲ τὸ παρόν, πὼς δὲ μ’ ἐνδιέφερε . . . σὰ ν’ ἀρχινούσα νὰ τὰ ξεχνῶ ὅλα . . . Αὐτὸ μὲ τρέλαινε!

Τὸ βλεπα, κατρακυλούσα, κατρακυλούσα, καὶ τίποτε δὲ μοῦ ἀντίσκοβε τὸ πέσιμο μου . . . “Αχ, ὁ θάνατος του! Ἡ μόνη μου ἐλπίδα, τὸ μόνο καταφύγιο! Τὸ εὐγενικὸ ἐλευθέρωμα τῆς ζωῆς μου ὅλης! . . . Ὁ θάνατός του! . . . Ποῦν μὲ παρηγόρησε, μοῦδωσε τὸ θάρρος νὰ σηκώσω τὰ μάτια μου νὰ κυτᾶω μὲ περηφάνεια ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ θάνατος του! Ἡ ἐξάγνιση μου, ἡ σωτηρία μου, τὸ μέλλον ὅλο! . . . Πὼς χανόταν ὅλα τοῦτα! Πὼς τᾶβλεπα νὰ ἐξαφανίζονται νὰ σβύνουν σιγὰ-σιγὰ στὸ γλυκὸ φῶς μιᾶς εὐτυχίας ποῦ τὸ ἤξερα, θὰ χανόταν μιὰ φορὰ, καὶ θάμεινα πάλι στὸ βαθὺ σκοτάδι . . . ὅλα, ὅλα μ’ ἄφηναν κ’ ἐγὼ ἔμεινα ὁλομόναχη τυρανισμένη, μέσ στὴν πιὸ φριχτὴν ἀθλιότητα . . . Αὐτὸς μὲ ἀγαπούσε, κ’ ἐγὼ τρελαινόμουν ἀπὸ τὴν ἀγάπη του! . . .

Τὸ ἔκαμα ἀκριβῶς ὅταν ἡ γοητεία αὐτὴ εἶχε πιά τέλεια σβυστεῖ ἀπὸ τὸ νοῦ μου . . . Ὅταν ἐνοιωσα βαθεῖα, πὼς πιά δὲν εἶχα ὄρεξη νὰ φτάσω τὸ ὄνειρό μου . . .

Ἦταν νύχτα κ’ ἐκεῖνος ἐργαζόταν . . . Ἐγὼ καθόμουν στὸν καναπέ καὶ τὸν περίμενα νὰ τελειώσει . . . Καθόμουν—ὥρες μὲ εἶχε ἀποξεχάσει . . . Ἐκεῖ τὸ ἀποφάσισα. Ὑποῦλα, σατανικά ἀναπόφευκτα ἡ ἀνάγκη νὰ τελειόνομε πιά μὲ κυρίεινε . . . Δὲν εἶχα τίποτε νὰ περιμένω . . . ὅλο καὶ ἔφερτα ὅλο καὶ χανόμουν . . .

Αὔριο, θὰ σηκονόμουν, τέλεια γιατρεμένη, καὶ κυνικά καὶ ἀδιάντροπα θὰ τὸν καρτερούσα νὰ μὲ βαρεθεῖ καὶ νὰ μὲ διώξει . . . Καὶ τότε, συλλογίστηκα, πὼς τὴν ὥρα θὰ ἦταν εὐκόλο, τώρα, ποῦ ἦταν ἔτσι ἀπασχολημένος . . .

Σιγὰ-σιγὰ ξεγλύστρησα, τοῖχο-τοῖχο, καὶ πῆγα στὴ κάμαρά μας . . . ἀνοιξα ἐλαφρὰ-ἐλαφρὰ τὸ πέτσινο κουτάκι καὶ τὸ πῆρα. Μιὰ στιγμή λαμποκόπησε στὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ, καὶ τὸ κρυψα τρομαγμένη κάτω ἀπὸ τὴν νταντέλα τῆς τραχηλιάς μου . . . Ἡ κάμαρά μας ἦταν ἑτοιμη, ὅλα ἦσαν ἑτοιμα καὶ μὰς καρτερούσαν. Τὸ κρεβάτι μας τὸ εἶχαν ἑτοιμάσει . . . Μιὰ γλυκεῖα καὶ ξεστὴ μυρωδιά ἦταν χυμένη στὸν ἀέρα . . .

Βγῆκα καὶ σιγὰ-σιγὰ, πέρασα πάλι στὸ γραφεῖο . . .

Προχώρησα . . . δὲν ἄκουσε τίποτα . . . πλησίασα τὸν ἀγκάλιασα τὸν φίλησα στὸ στόμα, μὲ λαχτάρα κι ἀνείπωτον ἔρωτα, κ' ἐνῶ ἐκεῖνος ξαφνισμένος ἀπὸ τὸ φιλί μου μ' ἀγκάλιαζε σφιχτά, ἐγὼ τὸν σκότωσα . . .

Τὸ ἴδιο βράδυ μ' ἔφεραν ἐδῶ, στὴ φυλακή . . . Δὲ θυμοῦμαι τίποτα ἄλλο παρ' ὅτι νύσταζα πολὺ, καὶ πὼς κατὶ ἐνοχλητικοὶ ἄνθρωποι μ' ἐρωτούσαν ἀκατάπαντα ἀνοησίες . . . Σὰν μὲ κλείδωσαν κ' ἔμεινα μόνη ἀνακουφίστηκα. Ἐπеса στὸ στρώμα μου ἦταν ὁ πιὸ ἀξένοιαστος καὶ ὁ πιὸ γλυκὸς ὕπνος ποὺ κοιμήθηκα ποτέ! . . .

Ἀπὸ τὴ νύχτα ἐκείνη ἔχουν περάσει κάπου τρεῖς μῆνες . . . Τὶ θάπογίνει δὲν ξέρω. Οὔτε μ' ἐνδιαφέρει. Τὸ μόνο ποὺ μ' ἐνοχλεῖ εἶνε οἱ γυναῖκες οἱ ἄλλες ποὺ φέρνουν ἐδῶ . . . Προχτὲς τὰ μεσάνυχτα φέραν μιὰ ποὺ εἶχε σκοτώσει τὸ παιδί της μόλις τὸ γέννησε. Ἦταν μιὰ κοπέλλα δυνατὴ καὶ ὁμορφη. Τὴν ἀρώτησα :

— Γιατί σκότωσες τὸ παιδί σου : Μοῦπε :

— Γιατί φοβήθηκα τὸν πατέρα μου . . . Σένα γιατί σ' ἔχουν στὴ φυλακή ;

— Γιατί γυροῦσα μεθυσμένη τοὺς δρόμους . . .

. Τοῦτο ἤθελα μόνο νὰ μπορούσα νὰ εἶχα δικό μου δωμάτιο. Κατὰ τὰλλα εἶμαι τελείως εὐτυχισμένη.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΤΕΛΟΣ